

REPUBLIKA HRVATSKA

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

PRIJEDLOG

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI USTAVNOG ZAKONA
O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA U REPUBLICI HRVATSKOJ
I UTROŠKU SREDSTAVA KOJA SE OSIGURAVAJU U DRŽAVNOM
PRORAČUNU ZA POTREBE NACIONALNIH MANJINA
ZA
2003. – 2004. godinu**

Zagreb, veljača 2006.

U V O D

Republika Hrvatska, odredbom Ustavne odluke o samostalnosti i neovisnosti iz 1991. godine, kao i prihvaćanjem načela Pariške povelje, jamči svim svojim državljanima nacionalna i sva druga temeljna prava i slobode čovjeka i građanina, demokratski poredak, vladavinu prava i sve ostale najviše vrednote svojega ustavnog i međunarodnog pravnog poretka. Pripadnici naroda bivše SFRJ, koji su živjeli u Republici Hrvatskoj, činom njezinog međunarodnog priznanja postali su pripadnici nacionalnih manjina.

U Republici Hrvatskoj svatko uživa prava i slobode zajamčene Ustavom Republike Hrvatske i zakonima neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Svi su pred zakonom jednaki. Pripadnicima svih nacionalnih manjina jamči se ravnopravnost te slobodno služenje vlastitim jezikom i pismom.

U cilju zaštite i promicanja prava pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, te u skladu s ustavnim opredjeljenjem, Republika Hrvatska stranka je mnogih međunarodnih ugovora, koji se odnose na zaštitu, afirmaciju i poštivanje prava nacionalnih manjina. Republika Hrvatska stranka je Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 14/97), Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezinih Protokola („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 18/97), Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 18/97) i drugih međunarodnih dokumenata za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Republika Hrvatska potpisnica je Instrumenta za zaštitu prava nacionalnih manjina Srednjoeuropske inicijative iz 1996. godine koji je uz Republiku Hrvatsku potpisalo još šest zemalja.

Pored spomenutih mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka, potrebno je spomenuti i tri bilateralna ugovora koji su sklopljeni sa susjednim zemljama u cilju stvaranja kvalitetnije zaštite i promicanja prava nacionalnih manjina. Tako su sklopljeni:

1. *Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Mađarske* o zaštiti mađarske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Republici Mađarskoj („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 8/95).
2. *Ugovor između Republike Hrvatske i Talijanske Republike* o pravima manjina („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 18/97).
3. *Sporazum između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore* o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 3/05).

Na tragu preuzetih međunarodnih obveza Republika Hrvatska željela je veće međunarodne standarde ugraditi i u svoje unutarnje zakonodavstvo i time poboljšati kvalitetu normativnog uređenja položaja svih nacionalnih manjina koje žive u Republici Hrvatskoj.

Krajem 2002. godine donesen je **Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj** („Narodne novine“ broj: 155/02; u daljnjem tekstu Ustavni zakon), kojim se na kvalitetniji način uređuju prava pripadnika nacionalnih manjina.

U odnosu na raniji Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“ broj: 65/91, 27/92, 34/92 – pročišćeni tekst, 68/95, 51/00), ovaj Ustavni zakon proširuje prava nacionalnih manjina u procesu odlučivanja i uvodi nove institute: vijeća nacionalnih manjina i predstavnike nacionalnih manjina koji se biraju u gotovo svim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu, posebice među samim pripadnicima nacionalnih manjina, kako bi lakše i jednostavnije ostvarili sva ona prava koja im jamči Republika Hrvatska.

Osim toga, 2003. godine osnovan je Savjet za nacionalne manjine (u daljnjem tekstu Savjet), kao samostalno i neovisno tijelo sastavljeno od predstavnika pripadnika nacionalnih manjina radi sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu Republike Hrvatske. U tom smislu Savjet surađuje, između ostalog, s tijelima državne uprave i ukazuje na probleme i potrebe nacionalnih manjina u hrvatskom društvu, te najvećim dijelom raspoređuje financijska sredstva koja su u Državnom proračunu Republike Hrvatske osigurana za potrebe nacionalnih manjina.

Ustavnim zakonom pripadnicima nacionalnih manjina zajamčena su različita prava, u svim područjima života, koja su dalje razrađena posebnim zakonima kojima se uređuju pojedina područja.

U kontekstu ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina, osim Ustavom Republike Hrvatske, prava su zajamčena i sljedećim propisima:

- Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“ broj: 51/00, 56/00 – ispravak),
- Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina („Narodne novine“ broj: 51/00),
- Zakonom o izboru zastupnika u Hrvatski sabor („Narodne novine“ broj: 116/99, 109/00, 53/03, 69/03 – pročišćeni tekst),
- Zakonom o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj: 10/02, 155/02, 45/03, 43/04, 40/05 i 44/05 – pročišćeni tekst).

Pored spomenutih postoje i neki drugi zakoni i propisi koji uređuju prava pripadnika nacionalnih manjina.

- Zakon o osobnoj iskaznici („Narodne novine“ broj: 11/02, 122/02) i pripadnicima nacionalnih manjina omogućava izdavanje osobnog dokumenta i na manjinskom jeziku i pismu.
- Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica („Narodne novine“ broj: 83/02).
- Zakon o udrugama („Narodne novine“ broj: 88/01, 18/02) i mnogi drugi zakoni i propisi čije se odredbe odnose na ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina (nakladništvo, izdavaštvo, muzeji, elektronički mediji i sl.).

Položaj nacionalnih manjina u području kulture poboljšao se u odnosu na prethodne godine. To je postignuto i time što u novim zakonskim i političkim uvjetima veću odgovornost za svoj položaj imaju i nacionalne manjine. Izvješća ukazuju na važnost zajedničke akcije nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina i njihove međusobne suradnje te suradnje s drugim nevladinim udrugama u promociji demokracije i civilnog društva, kao šireg okvira za

ostvarivanje manjinskih prava. Poduzimanje aktivnosti na izgradnji političke kulture i podizanju razine tolerancije važno je kako bi se raspravljalo o svim osjetljivim pitanjima života u multietničkom i multikulturalnom društvu. Ocjenjujući ostvarivanje prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, valja istaknuti da prava iz kulturne autonomije, zbog organiziranosti i tradicije, najpotpunije ostvaruju pripadnici nacionalnih manjina koji su ta prava uživali i prije uspostave samostalne Republike Hrvatske. Donošenjem Ustavnog zakona formalno je proširena mogućnost ostvarivanja prava nacionalnih manjina, a posebno nakon donošenja adekvatnog provedbenog zakonodavstva i potvrđivanja temeljnih međunarodnih ugovora koji se odnose na zaštitu nacionalnih manjina. Sadašnja ukupna politička i socijalna situacija u Hrvatskoj, djelovanjem Vlade Republike Hrvatske, sve je povoljnija za ostvarivanje manjinskih prava. U tom kontekstu sagledava se i mogućnost konačnog rješenja najvećih problema koji se odnose na neke nacionalne manjine, a vezani su za povratak izbjeglica i rješavanje njihovih statusnih pitanja (srpska nacionalna manjina) te rješavanje dugogodišnjih teškoća nastalih dugogodišnjom marginalizacijom i diskriminacijom romske nacionalne manjine. Za očekivati je da će se napredovanjem Republike Hrvatske u procesu približavanja Europskoj uniji, i svih onih pozitivnih strana koje takav proces nosi, dodatno poboljšati uvjeti za cjelovitije ostvarivanje prava nacionalnih manjina u svim područjima društvenog života.

Ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina zajamčenih Ustavnim zakonom i ostalim spomenutim zakonima i drugim propisima kojima se uređuju njihova prava, zahtijevaju i financijska sredstva za njihovo ostvarivanje. Stoga se u Državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju znatna financijska sredstva na pozicijama pojedinih tijela u te svrhe.

U izvještajnom razdoblju za programe udruga i ustanova nacionalnih manjina u Državnom proračunu Republike Hrvatske ukupno su povećana sredstva za više od 20%.

Sukladno članku 37. Ustavnog zakona, odnosno obvezi Vlade Republike Hrvatske da godišnje izvještava Hrvatski sabor o njegovoj provedbi, u nastavku se donosi Izvješće o provedbi Ustavnog zakona i o utrošku sredstava koja se u Državnom proračunu osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina.

Izvješće sadrži sljedeća poglavlja:

1. Pravo na služenje svojim jezikom i pismom privatno, te u javnoj i službenoj uporabi
2. Odgoj i obrazovanje pripadnika nacionalnih manjina
3. Kulturna autonomija održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture
4. Pravo na očitovanje svoje vjere te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere
5. Pristup sredstvima javnog priopćavanja
6. Zastupljenost nacionalnih manjina u upravnim i pravosudnim tijelima te u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini
7. Sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina
8. Savjet za nacionalne manjine
9. Provedba Nacionalnog programa za Rome (prikaz onog dijela Programa koji prati tijelo državne uprave, u nadležnost koje spada i provedba pojedinih odredbi Ustavnog zakona)

Izvješće je sastavljeno na temelju dostavljenih podataka tijela nadležnih za provedbu Ustavnog zakona: Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva kulture, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva pravosuđa, Središnjeg državnog ureda za upravu, Ureda za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske i Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, a sadrži podatke o provedbi Ustavnog zakona i o utrošku sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu za potrebe nacionalnih manjina za razdoblje od dvije godine – 2003. i 2004. godinu.

Na kraju napominje se da je Ustavni zakon propisao rok od 90 dana za njegovu primjenu što se u praksi pokazalo neodrživim. Naime bilo je potrebno uspostaviti nova tijela i cjelovit sustav vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na lokalnoj i regionalnoj razini, a što je zahtijevalo i zakonsko uređivanje načina njihovog izbora. Stoga nije bilo moguće pravodobno podnijeti Izvješće za 2003. godinu s obzirom na to da su dopunski izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina održani tek u veljači 2004. godine te na činjenicu da je njihovo konstituiranje i registracija trajala kroz prvu polovinu 2004. godine. Kako je samim Ustavnim zakonom određeno da njegovu provedbu prate središnja tijela državne uprave svako u svom djelokrugu bilo je potrebno uskladiti rad na izradi Izvješća za različita područja uređena Ustavnim zakonom što je također rezultiralo produženjem roka za podnošenje Izvješća.

1. Pravo na služenje svojim jezikom i pismom privatno te u javnoj i službenoj uporabi

Pravo na privatnu i javnu uporabu manjinskog jezika potpuno je slobodno i ne podliježe zakonskom uređivanju. Pravo na ravnopravnu službenu uporabu manjinskog jezika uređeno je posebnim zakonom: Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

▪ IZDAVANJE JAVNIH ISPRAVA

Osobne iskaznice na jeziku i pismu nacionalnih manjina

Zakonodavni okvir koji uređuje ovo područje je Zakon o osobnoj iskaznici („Narodne novine“ broj: 11/02 i 122/02), koji u članku 8. propisuje mogućnost izdavanja osobne iskaznice na jeziku i pismu nacionalne manjine u slučajevima kada je to utvrđeno posebnim zakonom ili međunarodnim ugovorom.

U 2003. godini izdano je 8206 osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Navedene isprave izdane su samo na područjima gdje su jezik i pismo pojedine nacionalne manjine u ravnopravnoj službenoj uporabi:

- na jeziku i pismu talijanske nacionalne manjine: 8097
- na jeziku i pismu srpske nacionalne manjine: 103
- na jeziku i pismu mađarske nacionalne manjine: 5
- na jeziku i pismu češke nacionalne manjine: 1

U 2004. godini izdana je 4591 osobna iskaznica na jeziku i pismu nacionalne manjine:

- na jeziku i pismu talijanske nacionalne manjine: 4454
- na jeziku i pismu srpske nacionalne manjine: 133
- na jeziku i pismu mađarske nacionalne manjine: 4

Od navedenog broja 5 osobnih iskaznica izdano je izvan područja gdje se primjenjuju jezik i pismo pojedine nacionalne manjine.

U 2003. godini u policijskim upravama, odnosno policijskim postajama Ministarstva unutarnjih poslova, nije bilo zahtjeva za vođenjem upravnih postupaka na jeziku i pismu nacionalne manjine, ali su na zahtjev građana izdana 74 dvojezična uvjerenja o činjenicama o kojima Ministarstvo unutarnjih poslova vodi službenu evidenciju.

U 2004. godini u policijskim upravama, odnosno policijskim postajama Ministarstva unutarnjih poslova, također nije bilo zahtjeva za vođenjem upravnih postupaka na jeziku i pismu nacionalne manjine, ali je građanima na njihov zahtjev izdano 86 dvojezičnih uvjerenja o činjenicama o kojima Ministarstvo unutarnjih poslova vodi službenu evidenciju.

▪ **RAVNOPRAVNA SLUŽBENA UPORABA MANJINSKOG JEZIKA PRED TIJELIMA DRŽAVNE UPRAVE I PRED TIJELIMA JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE**

U odnosu na primjenu članka 12. Ustavnog zakona pripadnici nacionalne manjine koja u stanovništvu sudjeluje s više od jedne trećine, ostvaruju pravo na ravnopravnu službenu uporabu vlastitog jezika i pisma. Od ukupno 61 jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojima je u ravnopravnoj službenoj uporabi neki manjinski jezik, ovo se pravo ostvaruje u 27 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Primjenom stavka 1. članka 12. srpski jezik je u ravnopravnoj službenoj uporabi u 21 jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, talijanski jezik u 2 jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, češki jezik u 1 jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, mađarski jezik u 1 jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave te slovački jezik u 1 jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Na temelju međunarodnog ugovora iz 1997. godine talijanski jezik uveden je u ravnopravnu službenu uporabu u 5 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave od kojih su dvije iskazane i u broju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na koje se primjenjuje stavak 1. članka 12. Ustavnog zakona (1/3 stanovništva).

Od ukupno 61 jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojima je u ravnopravnoj službenoj uporabi neki od manjinskih jezika, u 31 jedinici neki od manjinskih jezika uveden je statutom za cijelo područje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili u pojedinim naseljenim mjestima u kojima koncentrirano žive pripadnici nacionalne manjine.

Prilikom razmatranja Drugog izvješća o primjeni Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima iz 1997. godine, Ministarstvo pravosuđa utvrdilo je, na temelju očitovanja pojedinih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, da se u 10 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ne primjenjuje ravnopravna službena uporaba manjinskog jezika u općinama: Ervenik, Biskupija, Kistanje, Krnjak, Vojnić, Gračac, Udbina, Donji Lapac, Gvozd te Gradu Vrbovsko, o čemu je obaviješteno nadležno središnje tijelo državne uprave radi poduzimanja zakonskih mjera.

Prema Zakonu o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj na području općine, grada ili županije ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalne manjine ostvaruje se: u postupku pred tijelima državne uprave prvog stupnja, pred ustrojstvenim jedinicama središnjih tijela državne uprave koja postupaju u prvom stupnju, pred sudbenim tijelima prvog stupnja, državnim odvjetništvima prvog stupnja te javnim bilježnicima i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti na području općine ili grada koji su u ravnopravnu službenu uporabu uveli manjinski jezik i pismo.

- **RAVNOPRAVNA SLUŽBENA UPORABA MANJINSKOG JEZIKA PRED PRAVOSUDNIM TIJELIMA**

Ravnopravna službena uporaba manjinskog jezika pred pravosudnim tijelima pokazuje da se broj predmeta koji su vođeni na manjinskom jeziku kreće ispod 1% u odnosu na ukupan broj predmeta koji se vode pred pravosudnim tijelima koja mogu primjenjivati manjinski jezik u prvostupanjskom postupku. U ravnopravnoj službenoj uporabi pred pravosudnim tijelima u 2003. i 2004. godini bio je samo talijanski jezik na području Istarske županije (2003. g. – 89, 2004. g. – 102). Razlog ovako malom broju predmeta u kojima se stranke izjašnjavaju o uporabi svog jezika u postupku može se objasniti činjenicom da su stranke u postupcima pred pravosudnim tijelima uglavnom zastupane po punomoćnicima (odvjetnici).

Pravosudna tijela ne mogu posebno iskazati sredstva utrošena za vođenje postupaka na manjinskim jezicima, budući da ta sredstva osigurava svako pravosudno tijelo iz ukupno osiguranih sredstava za redovan rad tih tijela. Prema postojećim propisima o financijskom poslovanju suda nema mogućnosti posebnog iskazivanja te vrste troškova.

U sklopu reforme pravosudnog sustava priprema se i promjena praćenja raznih statističkih pokazatelja, među kojima je i posebno iskazivanje broja postupaka vođenih na nekom od manjinskih jezika.

Pravo građana na služenje svojim jezikom i pismom u postupku zaštićeno je na temelju članka 25. Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u okviru žalbenog postupka protiv te odluke. U izvještajnom razdoblju nije bilo slučajeva da je uložena žalba zbog onemogućavanja korištenja manjinskog jezika u ravnopravnoj službenoj uporabi. Također nije bilo predstavki koje bi ukazivale na uskraćivanje prava na ravnopravnu službenu uporabu manjinskog jezika.

Naime, onemogućavanje stranke da se koristi vlastitim jezikom i pismom, bilo uskraćivanjem informacije o mogućnosti vođenja postupka na jeziku i pismu neke nacionalne manjine ili onemogućavanjem njegove uporabe u prvostupanjskom postupku, predstavlja bitnu povredu postupka.

2. Odgoj i obrazovanje pripadnika nacionalnih manjina

Odgoj i obrazovanje pripadnika nacionalnih manjina uređuje Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina („Narodne novine“ broj: 51/00).

1. Pravo na nastavu na svom jeziku i pismu, u jednom od tri modela, ostvaruju: češka, mađarska, rusinska, slovačka, srpska, talijanska i ukrajinska nacionalna manjina.

2. Odgoj i obrazovanje ostvaruje se od predškolske dobi do visokoškolskog obrazovanja.

3. Manjine koje nemaju nijedan institucionalno organiziran oblik nastave svoj jezik i pismo njeguju u ljetnim i zimskim školama i drugim neslužbenim programima obrazovanja.

4. U pedagoškom standardu primjenjuje se tzv. pozitivna diskriminacija u skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. To znači da se razredni odjeli osnivaju i s manje učenika nego što je zakonom propisano. Po istom se principu osnivaju i ustanove s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine.

5. Nastava se odvija prema planu i programu hrvatskog školskog sustava. Cjelokupna nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina u sustavu je hrvatskog školstva, s tim da se specifičnosti manjine obrađuju u povijesti, zemljopisu, glazbenoj i likovnoj kulturi. U svim modelima, uz svoj jezik, pripadnici nacionalnih manjina imaju obvezni program hrvatskog jezika i pisma.

6. Nastava vjerskog odgoja organizira se prema zahtjevu manjine.

7. Prednost u radu i zapošljavanju u nastavi na jeziku manjine imaju pripadnici nacionalne manjine, što se u potpunosti poštuje. Iznimno, u slučajevima nedostatka stručnog kadra moguće je zaposliti djelatnike iz matične države ili pripadnike druge narodnosti koji su obvezni poznavati jezik i pismo odnosne manjine.

8. Jezik manjine kao jezik sredine u školskim ustanovama na hrvatskom jeziku i pismu ima samo talijanska nacionalna manjina.

9. Pripadnici manjina imaju pravo organizirati ustanove na svom jeziku i pismu. To pravo ostvaruju talijanska, češka i mađarska nacionalna manjina.

10. Za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina Republika Hrvatska dužna je osigurati udžbenike na jeziku i pismu manjine. Zasad se udžbenici prevode i tiskaju samo za nastavu u osnovnoj školi i za njegovanje jezika i kulture. Za srednje škole nije preveden nijedan udžbenik.

11. Za udžbenike i sve oblike nastave Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izdvaja financijska sredstva.

12. Prema pokazateljima dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje provode programe predškolskog odgoja i prema podacima službi za društvene djelatnosti u uredima državne uprave u županijama, koji su do 3. veljače 2003. godine pristigli u Upravu za školstvo,

predškolskim je odgojem u 2003. godini bilo obuhvaćeno ukupno **1909** djece pripadnika nacionalnih manjina.

13. U **2003. godini** sredstva za nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj izdvojena su u iznosu od 3.499.030,24 kuna, a raspoređena su za programe tiskanja i prevođenja udžbenika, priručnika i drugih knjiga, za ljetne i zimske škole, za posebne programe za Rome te za programe seminara i usavršavanje učitelja i nastavnika:

Slovačka nacionalna manjina	105.000,00 kuna
Crnogorska nacionalna manjina	80.000,00 kuna
Romska nacionalna manjina	451.001,24 kuna
Talijanska nacionalna manjina	800.000,00 kuna
Srpska nacionalna manjina	1.200.000,00 kuna
Češka nacionalna manjina	50.000,00 kuna
Rusinska i Ukrajinska nacionalna manjina	200.000,00 kuna
Mađarska nacionalna manjina	180.000,00 kuna
Albanska nacionalna manjina	20.000,00 kuna
Razno (prijevod, avionske karte, udžbenici)	13.029,00 kuna
UKUPNO:	3. 499. 030, 24 kuna

14. U 2004. godini raspoređena sredstva Državnog proračuna za nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj iznose 3.599.000,00 kuna, a raspoređena su na programe tiskanja i prevođenja udžbenika, priručnika i knjiga, programe ljetnih i zimskih škola i posebnih programa za Rome te programe seminara i usavršavanja učitelja i nastavnika:

Slovačka nacionalna manjina	440.000,00 kuna
Romska nacionalna manjina	430.000,00 kuna
Crnogorska nacionalna manjina	472.000,00 kuna
Talijanska nacionalna zajednica	900.000,00 kuna
Srpska nacionalna zajednica	860.000,00 kuna
Češka nacionalna zajednica	350.000,00 kuna
Ukrajinska nacionalna manjina	70.000,00 kuna
Rusinska nacionalna manjina	70.000,00 kuna
Mađarska nacionalna manjina	7.000,00 kuna
UKUPNO:	3. 599.000,00 kuna

Predškolsko obrazovanje

Prema podacima dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje provode programe predškolskog odgoja te prema podacima službi za društvene djelatnosti u uredima državne uprave u županijama, predškolskim odgojem u pedagoškoj godini 2003./04. obuhvaćeno je 1.762 djece pripadnika nacionalnih manjina

Rad s djecom predškolske dobi, pripadnicima nacionalnih manjina, organiziran je u sljedećim županijama: Zagrebačkoj, Varaždinskoj, Koprivničko-križevačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Osječko-baranjskoj, Vukovarsko-srijemskoj, Istarskoj, Međimurskoj, Primorsko-goranskoj, Brodsko-posavskoj županiji i Gradu Zagrebu.

Programima predškolskog obrazovanja obuhvaćeni su:

Talijani	- 843 djece
Česi	- 139 djece
Romi	- 220 djece
Srbi	- 336 djece
Mađari	- 115 djece

Prema podacima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, predškolskim odgojem u **2004./05.** pedagoškoj godini obuhvaćeno je **1933** djece predškolske dobi pripadnika nacionalnih manjina. (Prikaz predškolskog obrazovanja nacionalnih manjina u 2003. i 2004. godini nalazi se u prilogu Izvješća).

U skladu sa člankom 50. Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi („Narodne novine“ broj: 10/97) i člankom 6. Pravilnika o načinu raspolaganja sredstvima državnog proračuna i mjerilima za sufinanciranje programa predškolskog odgoja („Narodne novine“ broj: 134/ 97), a u svezi s Odlukom o sufinanciranju navedenog programa u predškolskim ustanovama, koju donosi ministar znanosti, obrazovanja i športa, u izvještajnom razdoblju utrošeno je:

<u>Naziv programa</u>	<u>Utrošena sredstva</u>	
	2003. godina	2004. godina
1. Odgoj i naobrazba djece pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica (sufinanciranje)	1.066.500,00 kn	1.169.325,00 kn
2. Posebne odluke ministra (predškola – Romi, Međimurska županija)	277.500,00 kn	-
UKUPNO:	1.344.000,00 kn	1.169.325,00 kn

Osnovnoškolsko obrazovanje

Sukladno članku 11. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, pravo je pripadnika nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu kojim se služe.

Odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje pripadnika nacionalne manjine obavlja se u školskim ustanovama s nastavom na jeziku i pismu kojim se služe, pod uvjetima i na način propisanim posebnim Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Školske ustanove s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine mogu se osnivati, te odgoj i obrazovanje provoditi za manji broj učenika od onog koji je propisan za školske ustanove s nastavom na hrvatskom jeziku i pismu.

U sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja postoje sljedeći modeli obrazovanja učenika nacionalnih manjina:

Model A – cjelokupna nastava izvodi se na jeziku i pismu nacionalne manjine uz obvezno učenje hrvatskog jezika. U pravilu ovaj model nastave realizira se u posebnoj ustanovi, ali može i u ustanovi na hrvatskom jeziku u posebnim odjelima s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine. Nastavu po modelu A imaju talijanska, srpska, mađarska i češka nacionalna manjina.

Model B – nastava se izvodi na hrvatskom jeziku i pismu nacionalne manjine (tzv. dvojezična nastava). Na hrvatskom jeziku sluša se prirodna grupa predmeta, a na jeziku i pismu nacionalne manjine društvena skupina, odnosno nacionalna skupina predmeta. Ova nastava u pravilu se izvodi u ustanovi s nastavom na hrvatskom jeziku, ali u posebnim razrednim odjelima. Nastavu po modelu B imaju austrijska i njemačka nacionalna manjina.

Model C – njegovanje jezika i kulture posebni je program nastave koji se realizira kao nastavni predmet od pet školskih sati tjedno uz cjelokupni program nastave na hrvatskom jeziku. Program obuhvaća nastavu iz jezika i književnosti nacionalne manjine, povijesti, zemljopisa, glazbene i likovne kulture. Nastavu po modelu C imaju srpska, slovačka, češka, mađarska, rusinska, ukrajinska i albanska nacionalna manjina.

Kad je riječ o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju pripadnika nacionalnih manjina u 2003. i 2004. godini razvidno je da opada broj učenika. Ukupno je tijekom školske godine 2003/04. bilo upisano 5610 učenika, dok je taj broj u školskoj godini 2004/05. bio nešto manji i iznosio je 5223 (podaci u privitku). U ovaj broj nisu uključeni podaci o učenicima koji se obrazuju po modelu C. (Prikaz osnovnoškolskog obrazovanja nalazi se u prilogu Izvješća).

2003. godine odobren je početak rada i izvođenje nastavnog plana i programa Osnovne škole Lauder – Lea Deutsch, Amruševa 4., Zagreb. Riječ je o privatnoj školi koja djeluje pri Židovskoj općini Zagreb. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je od početka školske godine 2004./05. počelo sufinancirati navedenu školu iz sredstava Državnog proračuna prema kriterijima za privatne škole s pravom javnosti.

Sukladno Odluci o financijskom planu raspodjele sredstava te kriterijima i mjerilima za

sufinanciranje programa privatnih i alternativnih osnovnih škola u 2004. godini je OŠ Lauder-Lea Deutsch isplaćeno **23.094,60 kuna**.

Srednjoškolsko obrazovanje

Školovanje učenika pripadnika nacionalne manjine utemeljeno je odredbama Zakona o srednjem školstvu, kojim se, uz opće odredbe da je „...srednjoškolsko obrazovanje dostupno (je) svakome pod jednakim uvjetima, prema njegovim sposobnostima, u skladu s ovim Zakonom...“ u članku 5. utvrđuje posebno pravo za pripadnike nacionalne manjine:

„Srednjoškolsko obrazovanje djece pripadnika nacionalnih manjina ostvaruje se prema odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, odredbama ovoga Zakona i drugih propisa. Uz zakonsko pravo u praksi se posebno tolerantno odnosi prema školama koje imaju razredne odjele na jeziku nacionalne manjine, a posebno u pogodnostima vezanim uz organizaciju rada te upis učenika u I. razred srednje škole“.

Tako se već u tekstu Odluke o upisu učenika u srednje škole školama omogućava „...u postupku upisa učenika ... ako se za neki od programa ne prijavi dovoljan broj, učenicima će se ponuditi upis u drugi program za koji su se alternativno prijavili u postupku upisa. Iznimno, manje skupine smiju se organizirati samo u nekim izrazito deficitarnim strukama i rijetkim zanimanjima (npr. urar, zlatar, puškar, ljevač, tesar, tapetar, dimnjačar, kotlar, klobučar, krznar, glazbalar, staklar), u školama na otocima, u školama na područjima od posebne državne skrbi i u školama s dvojezičnom nastavom na hrvatskom jeziku i jezicima nacionalnih manjina“.

Sukladno navedenom, za učenike koji se školuju na jeziku i pismu nacionalne manjine organiziraju se razredni odjeli s malim brojem učenika.

Prigodom planiranja upisnih kvota u školama koje organiziraju nastavu na srpskom jeziku (Beli Manastir, Dalj i Vukovar) primjenjuje se pravilo istovjetne (simetrične) „ponude“ obrazovnih programa i razrednih odjela u istom opsegu za upis učenika srpske nacionalne manjine kao i učenicima Hrvatima.

Odlukom o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole učenicima pripadnicima nacionalnih manjina omogućen je olakšan upis u odnosu na bodovni prag, odnosno mogu se upisati s manje od 10 posto bodova od broja utvrđenog za cjelokupnu populaciju.

Istom Odlukom posebne pogodnosti pružene su učenicima romske nacionalne manjine, a na temelju Nacionalnog programa za Rome: „Učenik romske nacionalne manjine koji živi u uvjetima koji su mogli utjecati na njegov uspjeh u osnovnoj školi može se upisati u srednju školu ako ima do 10 posto manje bodova od bodova propisanih za cjelokupnu populaciju te ako zadovolji na ispitu sposobnosti i darovitosti u školama u kojima je to upisni uvjet“.

Za korištenje ovog prava, uz ostale upisne dokumente, za upis u srednju školu učenik uz prijavnicu prilaže:

- preporuku Vijeća romske nacionalne manjine, odnosno registrirane romske udruge,
- mišljenje službe za profesionalno usmjeravanje o sposobnostima i motivaciji učenika za do tri primjerena programa obrazovanja.

Ukupno je tijekom školske godine 2003/04. bilo upisano 2037 učenika/ca s nastavom na češkom, mađarskom, srpskom i talijanskom jeziku, dok je taj broj u školskoj godini 2004/05. bio nešto manji i iznosio je 1969. (Prikaz srednjoškolskog obrazovanja nalazi se u prilogu Izvješća.)

Pri Islamskom centru djeluje Zagrebačka Medresa „Dr. Ahmed Smajlović“, Srednja škola s prvom javnosti. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa dalo je suglasnost na nastavni plan i program (općeobrazovni i stručni dio). Medresa se financirala do zaključno školske godine 2003./04. iz sredstava Državnog proračuna kao privatna škola, prema kriterijima za financiranje programa privatnih srednjih škola s pravom javnosti.

Sukladno odluci o financijskom planu raspodjele sredstava te kriterijima i mjerilima za sufinanciranje programa privatnih srednjih škola s pravom javnosti Zagrebačkoj Medresi je isplaćeno:

2003. godine – 115.619,53 kune

2004. godine – 201.405,68 kuna.

Visokoškolsko obrazovanje

Sukladno odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju sveučilište, veleučilište ili visoka škola utvrđuju postupak odabira pristupnika za upis na način koji jamči ravnopravnost svih pristupnika bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje, društveni položaj, invalidnost, seksualnu orijentaciju i dob. Visoka učilišta utvrđuju kriterije na temelju kojih se obavlja klasifikacija i odabir kandidata za upis.

Na visokim učilištima pripadnici nacionalnih manjina prate nastavu na hrvatskom jeziku. Visoka učiteljska škola u Puli Sveučilišta u Rijeci godinama ustrojava studije razredne nastave i predškolskog odgoja na talijanskom jeziku za talijansku nacionalnu manjinu. Učiteljska akademija Sveučilišta u Zagrebu ustrojava studij razredne nastave sa srpskim jezikom. U cilju povećanja broja upisanih romskih studenata trebalo bi u dogovoru s Rektorskim zborom i Vijećem veleučilišta i visokih škola uvesti kvote za Rome. Na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj studira 14 studenata koji se deklariraju kao Romi kojima Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa osigurava financijsku potporu kao poticaj za uspješan završetak studija.

U cilju omogućavanja uspješnog studiranja i povećanja broja upisanih studenata na visokim učilištima Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa pruža financijsku potporu (državne stipendije za redovite studente, subvencionirani smještaj u studentskim domovima, subvencioniranu prehranu u studentskim restoranima). Visoko učilište svim studentima nakon upisa izdaje studentsku iskaznicu uz pomoć koje oni ostvaruju određena prava (pravo prehrane u studentskim restoranima, subvencionirani javni prijevoz za studente). Studenti imaju pravo na smještaj u studentskom domu na temelju prijave na javni natječaj koji raspisuje studentski centar.

3. Kulturna autonomija održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture

▪ OSNIVANJE UDRUGA, ZAKLADA I FUNDACIJA ČIJI SU OSNIVAČI PRIPADNICI NACIONALNIH MANJINA

Zakonodavni okvir, koji uređuje područje osnivanja udruga, zakona i fundacija, čine Zakon o udrugama („Narodne novine“ broj: 88/01 i 11/02), Pravilnik o obrascima i načinu vođenja registra udruga Republike Hrvatske i registra stranih udruga u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“ broj: 11/02), Zakon o zakladama i fundacijama („Narodne novine“ broj: 36/95 i 64/01) te Pravilnik o upisu u zakladni upisnik („Narodne novine“ broj: 4/96 i 103/01).

Zakonom o udrugama („Narodne novine“ broj: 88/01 i 11/02) uređuje se osnivanje, registracija, pravni položaj i prestanak postojanja udruga sa svojstvom pravne osobe te registracija i prestanak djelovanja stranih udruga u Republici Hrvatskoj, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Prema članku 12. spomenutog zakona, udruga koja ima za cilj zaštitu i promicanje interesa pripadnika nacionalne manjine može, uz naziv na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, imati i naziv na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Člankom 13. stavkom 2. istog zakona, propisano je da udruga koja ima za cilj zaštitu i promicanje interesa pripadnika nacionalne manjine, može u nazivu navesti i naziv nacionalne manjine te njegove izvedenice.

Do kraja 2004. godine u Registar udruga koje vode uredi državne uprave u županijama, odnosno Gradski ured za opću upravu u Gradu Zagrebu upisano je 375 udruga nacionalnih manjina s napomenom da se u Registar udruga ne upisuju osnivači.

Prema Pravilniku o obrascima i načinu vođenja registra udruga Republike Hrvatske i registra stranih udruga u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“ broj: 11/02) u registar udruga upisuju se sljedeći podaci:

1. registarski broj,
2. datum upisa,
3. datum održavanja osnivačke skupštine,
4. datum donošenja odluke o pokretanju postupka za upis u registar udruga,
5. datum donošenja statuta,
6. naziv (skraćeni naziv),
7. adresa sjedišta (mjesto, ulica i kućni broj),
8. ciljevi i djelatnost kojima se ostvaruju ciljevi,
9. osobna imena i svojstvo osoba ovlaštenih za zastupanje.

Zakon o zakladama i fundacijama u članku 2. propisuje da je zaklada imovina namijenjena da sama, odnosno prihodima što ih stječe, trajno služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe.

Svrha je zaklade općekorisna, odnosno dobrotvorna i ako se tiče samo osoba koje pripadaju određenom pozivu, nacionalnoj, jezičnoj, kulturnoj, znanstvenoj i vjerskoj grupi ili slično,

određenom krugu osoba, odnosno osoba koje žive na određenom području ili su obuhvaćene djelatnošću određene udruge, ustanove ili druge pravne osobe.

Prema članku 3. spomenutog zakona, zakladu može osnovati domaća ili strana fizička ili pravna osoba.

Zakladna i Fundacijska knjiga ne vode se po osnivačima već između ostaloga, po svrsi zaklade i krugu osoba kojima je zaklada namijenjena, sukladno Pravilniku o upisu u zakladni upisnik.

▪ MUZEJSKA, ARHIVSKA I KNJIŽNIČNA DJELATNOST

Zakonodavni okvir koji se odnosi na muzejsku, arhivsku i knjižničnu djelatnost čine Zakon o muzejima („Narodne novine“ broj: 142/98), Zakon o arhivskom gradivu i arhivima („Narodne novine“ broj: 105/97, 64/00) te Zakon o knjižnicama („Narodne novine“ broj: 105/97, 5/98, 104/00).

Udruge pripadnika nacionalnih manjina mogu za pripadnike nacionalnih manjina organizirati gostovanja profesionalnih i amaterskih kulturno-umjetničkih grupa te organizirati druge kulturne i umjetničke priredbe i izložbe koje pridonose obogaćivanju kulture i identiteta nacionalnih manjina. U ovakvim slučajevima strane osobe koje sudjeluju u provođenju priredbi i izložbi ne moraju imati radnu dozvolu, sukladno članku 95. Zakona o strancima („Narodne novine“ broj: 109/03).

Muzeji, galerije i zbirke u Republici Hrvatskoj prikupljaju i obrađuju muzejsku građu i dokumentaciju koja se odnosi na kulturu, život i rad pripadnika nacionalnih manjina. Muzejske ustanove ne razvrstavaju se i ne upisuju u Očevidnik pri Ministarstvu kulture prema nacionalnoj pripadnosti njihovih osnivača, tako da se ne raspolože popisom muzejskih ustanova nacionalnih manjina.

U obavljanju arhivske djelatnosti državni arhivi u Republici Hrvatskoj redovito prikupljaju, obrađuju i čuvaju arhivsku građu koja se odnosi na nacionalne manjine.

Za potrebe nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj knjižničnu djelatnost obavljaju središnje knjižnice nacionalnih manjina:

- 1) Gradska knjižnica, Beli Manastir – Središnja knjižnica Mađara
- 2) Narodna knjižnica „Petar Preradović“, Bjelovar – Središnja knjižnica Čeha
- 3) Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, Karlovac – Središnja knjižnica Slovenaca
- 4) Gradska i sveučilišna knjižnica, Osijek – Središnja knjižnica Austrijanaca
- 5) Gradska knjižnica i čitaonica, Pula – Središnja knjižnica Talijana
- 6) Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica, Našice – Središnja knjižnica Slovaka
- 7) Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogrizovića, Zagreb – Središnja knjižnica Albanaca
- 8) Knjižnice grada Zagreba – Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca
- 9) Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Zagreb – Središnja knjižnica Srba

**PREGLED PROGRAMA NACIONALNIH MANJINA KOJI SU TIJEKOM 2003.
GODINE REALIZIRANI UZ POTPORU MINISTARSTVA KULTURE**

Ministarstvo kulture je kroz potporu izdavanju knjiga i časopisa te otkup knjiga podržalo programe nacionalnih manjina Republike Hrvatske sredstvima u **ukupnom iznosu od 284.000,00 kn.**

I. FINANCIRANJE KNJIŽNICA NACIONALNIH MANJINA

U 2003. godini u okviru redovne djelatnosti osigurana su sredstva za financiranje knjižnica nacionalnih manjina. Isplaćena su sredstva u ukupnom iznosu od 1.218.530,73 kuna i to za sljedeće namjene:

GRADSKA KNJIŽNICA, BELI MANASTIR

Središnja knjižnica Mađara	
- za plaće	81.157,25 kn
- za program (tekući izdaci)	40.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	2.000,00 kn
UKUPNO	123.157,25 kn

NARODNA KNJIŽNICA „PETAR PRERADOVIĆ“, BJELOVAR

Središnja knjižnica Čeha	
- za plaće	81.194,32 kn
- za program (tekući izdaci)	40.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	1.600,00 kn
UKUPNO	122.794,32 kn

GRADSKA KNJIŽNICA „IVAN GORAN KOVAČIĆ“, KARLOVAC

Središnja knjižnica Slovenaca	
- za plaće	76.740,31 kn
- za program (tekući izdaci)	40.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	1.600,00 kn
UKUPNO	118.340,31 kn

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA, OSIJEK

Središnja knjižnica Austrijanaca	
- za plaće	78.136,62 kn
- za program (tekući izdaci)	40.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	2.000,00 kn
UKUPNO	120.136,62 kn

GRADSKA KNJIŽNICA I ČITAONICA, PULA

Središnja knjižnica Talijana	
- za plaće	79.111,22 kn
- za program (tekući izdaci)	40.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	2.000,00 kn
UKUPNO	121.111,22 kn

HRVATSKA NARODNA KNJIŽNICA I ČITAONICA, NAŠICE

Središnja knjižnica Slovaka

- za plaće	82.489,24 kn
- za program (tekući izdaci)	40.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	1.600,00 kn
UKUPNO	124.089,24 kn

KNJIŽNICA I ČITAONICA BOGDANA OGRIZOVIĆA, ZAGREB

Središnja knjižnica Albanaca

- za plaće	70.430,18 kn
- za program (tekući izdaci)	40.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	1.600,00 kn
UKUPNO	112.030,18 kn

KNJIŽNICE GRADA ZAGREBA

Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca

- za plaće	77.344,23 kn
- za program (tekući izdaci)	40.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	1.600,00 kn
UKUPNO	118.944,23 kn

SRPSKO KULTURNO DRUŠTVO „PROSVJETA“, ZAGREB

Središnja knjižnica Srba

- za plaće	169.687,36 kn
- za program (tekući izdaci)	80.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	8.240,00 kn
UKUPNO	257.927,36 kn

SVEUKUPNO

- za plaće	796.290,73 kn
- za program (tekući izdaci)	400.000,00 kn
- ostala prava zaposlenika	22.240,00 kn
UKUPNO	1.218.530,73 kn

Realizirani programi informatizacije Ministarstva kulture za nacionalne manjine u 2003. godini:

Središnja knjižnica Slovaka u Republici Hrvatskoj:

- program: 1 multimedijnsko uredsko računalo
- sredstva: 9.500,00 kn
- realizacija: Ured za internetizaciju Vlade RH (prosinac 2003.)

Programi za središnje knjižnice manjina realizirani u 2003.godini:

Ministarstvo kulture osigurava sredstva za plaće devetero djelatnika u središnjim knjižnicama manjina:

- u Belom Manastiru za Mađare
- u Bjelovaru za Čehe
- u Našicama za Slovake
- u Karlovcu za Slovence
- u Osijeku za Austrijance
- u Puli za Talijane
- u Zagrebu
  - pri knjižnici "Bogdan Ogrizović" za Albance
  - pri Gradskoj knjižnici za Rusine i Ukrajinke
  - SKD „Prosvjeta“ za Srbe u Republici Hrvatskoj (2 djelatnika)

II. FINANCIRANJE U PODRUČJU LIKOVNE I MULTIMEDIJALNE DJELATNOSTI TE MUZEJSKE DJELATNOSTI

Centar kulture Roma Hrvatske

Mjesec kulture Roma – program (temeljem Ugovora 30.000,00 kn)

Savez Nijemaca i Austrijanaca Hrvatske – Centrala Osijek

Izložba slika Njegovana Stareka (temeljem Ugovora 5.000,00 kn)

Hrvatsko-izraelsko društvo „Shalom“

Izložbena djelatnost galerije „Shalom“ (temeljem Ugovora 10.000,00 kn)

Židovska općina Zagreb

Izložbe u Galeriji Milan i Ivo Steiner (temeljem Ugovora 15.000,00 kn)

Židovska općina Zagreb

Izložba „Židovi fotografi u Hrvatskoj“ (temeljem Ugovora 80.000,00 kn)

Prijedlog programa Udruge Roma – Lovari za osnivanje Muzeja Roma u Lovarima razmatran je na sjednicama Hrvatskog muzejskog vijeća savjetodavnog tijela Ministarstva kulture u 2003. g.; program je podržan kao inicijativa i zatražena je financijska podloga.

III. FINANCIRANJE U PODRUČJU GLAZBENO-SCENSKOG STVARALAŠTVA

1) Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb:

Produkcija nosača zvuka (CD) „Glazbena baština nacionalnih manjina u Hrvatskoj“ (30.000,00 kn)

2) Koncertna direkcija Zagreb:

37. Međunarodna smotra folklor (tema Smotre „Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj“; 600.000,00 kn)

3) Centar kulture Roma Hrvatske – Romano Centro, Zagreb

Sudjelovanje g. Kasum Cane na Europskom festivalu muzike Roma i Sinta i Konferenciji o Holokaustu Roma i Sinta, Berlin (8.000 kn)

- 4) „**Bejihad**“, Židovska kulturna scena, Zagreb
Bejihad 2003. Hvar (20.000 kn)
- 5) **SKD „Prosvjeta“, Pododbor Zagreb**, Dramski studio EHO, Zagreb
gostovanje u Srbiji i Crnoj Gori (5.500 kn)

IV. FINANCIRANJE IZDAVANJA KNJIGA I KNJIŽEVNIH ČASOPISA

Ministarstvo kulture je u 2003. godini financijski pomoglo programe nacionalnih manjina u Hrvatskoj:

a) kroz potporu izdavanju knjiga:

1. **Humanitarna organizacija Svjetska organizacija Roma u Hrvatskoj, Zagreb:**
Ivan Rumbak: *Potrebe/problemi Romske populacije u Republici Hrvatskoj* (10.000,00 kn)
2. **Hrvatsko-crnogorsko društvo prijateljstva „Croatica – Montenegrina“, Osijek:**
Skupina autora: *Perojski kulturno-povijesni mozaik* (10.000,00 kn)
3. **Jednota, novinsko-izdavačka ustanova, Daruvar:**
Skupina autora: *Naš Josef Matušek* (10.000,00 kn)
4. **Nadbiskupski ordinarijat vrhbosanski – vikarijat za prognanike, Zagreb:**
Franjo Marić: *Vrhbosanska nadbiskupija početkom III. tisućljeća* (40.000,00 kn)
5. **Židovska općina Zagreb, Zagreb:**
Jasminka Domaš: *Amsterdam* (10.000,00 kn)
6. **Unija Roma Hrvatske, Zagreb:**
Snjeguljica i 7 patuljaka 10.000,00 kn
Alice u zemlji čudesa 10.000,00 kn

-----
ukupno: 20.000,00 kn

b) kroz otkup knjiga:

7. **Društvo mađarskih znanstvenika i umjetnika u Hrvatskoj, Zagreb:**
Skupina autora: *Zrinski i Europa 1/2* (13.000,00 kn)
8. **Hrvatsko-austrijsko društvo za njegovanje kulturnih i gospodarskih odnosa, Zagreb:**
Erhard Busek: *Austrija i jugoistočna Europa* (16.000,00 kn)
9. **Hrvatsko makedonsko društvo, Zagreb:**

Tomislav Premerl: *Nastajanje u suncu* (12.000,00 kn)

10. KUD ZAUBERER, Osijek:

Lujo Plein: *DIE ESSEKERISCHE SPRECHART* (4.500,00 kn)

11. Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Zagreb:

Bartulović, Niko: *Glas iz gorućeg grma* 30.000,00 kn

Kaser, Karel: *Popis Like i Krbave 1712. godine* 20.000,00 kn

Petrović, Đorđe: *Buna u Banovini u Klasniću* 8.000,00 kn

Rumenjak, Nives: *Srpski zastupnici u banskoj Hrvatskoj* 10.000,00 kn

Višnjjić, Čedomir: *Partizansko ljetovanje* 18.000,00 kn

---

ukupno: 86.000,00 kn

12. Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj, Zagreb:

Blagoja Jovanovski: *Hrvatsko-makedonski odnosi kroz stoljeća* (2.500,00 kn)

c) kroz potporu izdavanju časopisa:

13. Kulturno društvo „Miroslav Šalom Freiburger“, Zagreb:

Časopis *NOVI OMANUT* (50.000,00 kn)

V. FINANCIRANJE ZAŠTITE I OČUVANJA KULTURNIH DOBARA

POKRETNIA KULTURNA DOBRA, SPC – ISPLAĆENO U 2003. GODINI

Dubrovnik, Pravosl. crkva sv. Blagovijesti, ikonostas Nikola Aspioti - Grk, 19. st.

KORISNIK SREDSTAVA: Srpska pravoslavna crkvena općina Dubrovnik

OPIS PROGRAMA: Rezbareno lipovo drvo, pozlata.
Konzervatorsko-restauratorski radovi.
1. Fumigacija (28.060,00 kn)
2. Arhitektura ikonostasa (142.300,00 kn)
3. Slike (9 kom.; 51.300,00 kn)ž

Sredstva Ministarstva kulture UKUPNO: 221.660,00 kn

NEPOKRETNNA KULTURNA DOBRA – ISPLAĆENO U 2003. GODINI

Bjelovarsko-bilogorska županija

KULTURNO DOBRO

Daruvar, Crkva sv. Otaca prvog Vaseljenskog sabora, KO Zagreb

Građevinska sanacija (70.000,00 kn)

Donja Vrijeska, Manastirska crkva sv. Ane, KO Zagreb,

*građevinska sanacija, konzervatorski istražni radovi,
izrada arh.snimka postojećeg stanja (32.000,00 kn)*

Novi Pavljani, Crkva sv. Pavla, KO Zagreb

građevinska sanacija (150.000,00 kn)

Veliko Vukovje, Crkva sv. Luke, KO Zagreb

građevinska sanacija (200.000,00 kn)

UKUPNO

452.000,00 kn

Istarska županija

KULTURNO DOBRO

Pula, Crkva sv. Nikole, KO Pula

građevinska sanacija (221.400,00 kn)

UKUPNO

221.400,00 kn

Karlovačka županija

KULTURNO DOBRO

Karlovac, Crkva sv. Nikole, KO Karlovac

konstruktivna sanacija (604.692,00 kn)

Ogulin, Crkva sv. Georgija, KO Karlovac

građevinska sanacija (150.000,00 kn)

Plaški, Crkva Vavedenja Bogorodice (Saborna crkva), KO Karlovac

konstruktivna sanacija, restauratorski radovi (150.000,00 kn)

UKUPNO

904.692,00 kn

Koprivničko-križevačka županija

KULTURNO DOBRO

Koprivnica, Crkva sv. Trojice, KO Zagreb

konzervatorski istražni radovi, izrada arh. snimka postojećeg stanja (150.000,00 kn)

UKUPNO

150.000,00 kn

Primorsko-goranska županija

KULTURNO DOBRO

Gomirje, Crkva Rođenija Jovana Preteče i manastir, KO Rijeka

građevinska sanacija, restauratorski radovi (200.000,00 kn)

UKUPNO

200.000,00 kn

Požeško-slavonska županija

KULTURNO DOBRO

Pakrac, Crkva sv. Duha (sv. Trojice), KO Požega

građevinska sanacija, izrada konzervatorske studije (600.000,00 kn)

UKUPNO

600.000,00 kn

Sisačko-moslavačka županija

KULTURNO DOBRO

Dvor, Crkva sv. Velikomučenika Georgija, KO Zagreb

građevinska sanacija, konstruktivna sanacija (200.000,00 kn)

Stupovača, Crkva sv. Dimitrija, KO Zagreb

građevinska sanacija, konstruktivna sanacija (170.000,00 kn)

UKUPNO

370.000,00 kn

Virovitičko-podravska županija

KULTURNO DOBRO

Duzluk, Manastir sv. Nikole, KO Požega
konstruktivna sanacija (100.000,00 kn)

Mala Črešnjevica, Crkva Svetih 318 Bogonosnih Otaca, KO Osijek
građevinska sanacija (212.022,00 kn)

UKUPNO

212 022,00 kn

Vukovarsko-srijemska županija

KULTURNO DOBRO

Ostrovo, Crkva sv. Jovana Preteče, KO Osijek
građevinska sanacija (200.681,00 kn)

Vukovar, Kapela sa kriptom porodice Paunović, KO Osijek
građevinska sanacija, restauratorski radovi (86.864,00 kn)

UKUPNO

287.545,00 kn

SVEUKUPNO

3. 397.659,00 kn

Ministarstvo kulture je u 2003. godini za sve programe nacionalnih manjina isplatilo sredstva u ukupnom iznosu od 5.713.189.73 kn.

**DOZNAČENA SREDSTVA DRŽAVNOG PRORAČUNA ZA PROGRAM
KULTURNOG RAZVITKA I STVARALAŠTVA NACIONALNIH MANJINA U 2004.
GODINI**

A 565032 Književno izdavaštvo i knjižnice

A565032	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos
1	2	3	4	5
Potpora izdavanju časopisima	Kulturno društvo «Miroslav Šalom Freiburger»	Židovska	Sufinanciranje časopisa «Novi omanut»	40.000,00
Potpora književnim manifestacijama	Hrvatsko-izraelsko društvo	Židovska	Proslave blagdana, književne večeri i komemoracije	12.000,00
	Udruga «Dr. Safvet-beg Bašagić»	Bošnjačka	Simpozij o dr. Safvet-begu Bašagiću	8.000,00
	Zajednica Srba u Rijeci	Srpska	Hrvatski karusel – demografska istina o Srbima u Hrvatskoj	4.000,00
Otkup knjiga	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	D. Roksandić: Etnos konfesija, tolerancija	22.500,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	Č. Višnjic: Kordunaški proces	22.500,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	D. Roksandić: Libido	20.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	Đ. Nešić: Luk i voda	12.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	S. Galogaža: Čudne siluete	10.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	Zbornik radova o Vladanu Desnici	10.000,00
	Humanitarna organizacija – Svjetska organizacija Roma u Hrvatskoj	Romska	I. Rumbak: Progoni Roma kroz povijest do 1945.	15.000,00
	Prosvjeta d.o.o.	Srpska	T. Ware: Povijest ortodoksne crkve	15.000,00
Ukupno				191.000,00

A 565030 Kazališna i glazbeno scenska djelatnost

A 565030	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos
1	2	3	4	5
Kazališni amaterizam	Dramska grupa «Zauberer»	Njemačka	Priprema igrokaza «Konobarica»	4.000,00
	Savez Čeha u RH	Češka	Smotra amaterskih dramskih skupina u Ljudevit selu	8.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	Dramski studio Echo – predstava «Pretapanja»	8.000,00
Glazbeno scenski amaterizam	Savez Čeha u RH	Češka	Žetvene svečanosti (manifestacije i smotre)	10.000,00
Ukupno				30.000,00

A565034 Međunarodna kulturna suradnja

A 565034	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos
1	2	3	4	5
Međunarodna kulturna suradnja	Centar kulture Roma Hrvatske	Romska	Sudjelovanje Kasum Cane na 11. Međunarodnom natjecanju «Gipsy Friend» u Italiji	4.093,00
	Vijeće srpske nacionalne manjine za Grad Rijeku	Srpska	Gostovanje Centra za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda	8.000,00
Ukupno				12.093,00

A 565028 Arhivska djelatnost

A 565028	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos
1	2	3	4	5
Arhivska djelatnost	Židovska općina Zagreb	Židovska	Židovski biografski leksikon	20.000,000
	Istraživački dokumentacijski centar, Zagreb	Židovska	Prikupljanje materijala o Židovima u Hrvatskoj – baza podataka o žrtvama Holokausta	20.000,00
Ukupno				40.000,00

A Likovna djelatnost

A	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos
1	2	3	4	5
Likovna djelatnost	Hrvatsko -izraelsko društvo Shalom	Židovska	Izložbena djelatnost u 2004. godini	15.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta – Pododbor Dvor	Srpska	Likovne izložbe i izložbe narodnog stvaralaštva	5.000,00
	Savez Nijemaca i Austrijanaca Hrvatske – Centrala Osijek	Njemačka i Austrijska	Izložba Josip Karežić	10.000,00
	Židovska općina Zagreb	Židovska	Galerija «Milan i Ivo Steiner»	15.000,00
	Židovska općina Zagreb	Židovska	Židovi liječnici u Hrvatskoj i natječaj za židovsku bolnicu u Zagrebu 1930.	10.000,00
Likovne monografije	Aura d.o.o., Sisak		Monografija Milan Steiner	30.000,00
Ukupno				85.000,00

A 565033 Kultura mladih, alternativna kultura

A 565033	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos
1	2	3	4	5
Kultura mladih	Centar kulture Roma Hrvatske	Romska	Dani kulture Roma	15.000,00
	Savez Nijemaca i Austrijanaca Hrvatske – Centrala Osijek	Njemačka i Austrijska	Predstavljanje suvremenog plesa	5.000,00
Multimedijski programi	Hrvatsko-mađarski kulturni centar Općine Bilje	Mađarska	Multimedijski program	15.000,00
Ukupno				35.000,00

K 565018 Izgradnja, održavanje i opremanje ustanova kulture

A 565018	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos
1	2	3	4	5
Investicijska djelatnost	Udruga izvornih Roma - Lovari	Romska	Uređenje etno postava	10.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	Opremanje središnje knjižnice Srba u RH	8.000,00
Ukupno				18.000,00

A 565010 Zaštita nepokretnih kulturnih dobara

A 565010	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos
1	2	3	4	5
Zaštita nepokretnih kulturnih dobara	Novi Pavljani, Crkva sv. Pavla	Srpska	Građevinska sanacija	100.000,00
	Sirač, Manastir Pakra	Srpska	Građevinska sanacija, konstruktivna sanacija	200.000,00
	Karlovac, Crkva sv. Nikole	Srpska	Konstruktivna sanacija	500.000,00
	Ogulin, Crkva sv. Georgija	Srpska	Građevinska sanacija	100.000,00
	Plaški, Crkva Vavedenja Bogorodice (Saborna crkva)	Srpska	Konstruktivna sanacija, restauratorski radovi	100.000,00
	Koprivnica, Crkva sv. Trojice	Srpska	Konzervatorski istražni radovi, izrada arh. snimaka postojećeg stanja	75.000,00
	Vojakovac, Crkva sv. Georgija Velikomučenika	Srpska	Građevinska sanacija, konstruktivna sanacija	100.000,00
	Bilog, Crkva sv. Save	Srpska	Građevinska sanacija	100.000,00
	Pakrac, Crkva sv. Duha (sv. Trojice)	Srpska	Građevinska sanacija, izrada konzervatorske studije	300.000,00
	Pakrac, Episkopski dvor	Srpska	Građevinska sanacija, konstruktivna sanacija	300.000,00
	Gomirje, Crkva Rođenija J.P. i manastir	Srpska	Građevinska sanacija, restauratorski radovi	404.000,00
	Dvor, Crkva sv. Velikomučenika Georgija	Srpska	Građevinska sanacija	100.000,00

	Petrinja, Crkva sv. Nikole	Srpska	Građevinska sanacija	75.000,00
	Stupovača, Crkva sv. Dimitrija	Srpska	Građevinska sanacija, konstruktivna sanacija	120.000,00
	Duzluk, Manastir sv. Nikole	Srpska	Konstruktivna sanacija	25.000,00
	Mala Črešnjevica, Crkva Svetih 318 Bogonosnih Otaca	Srpska	Građevinska sanacija, samo za restauratorske radove	65.000,00
	Ostrovo, Crkva sv. Jovana Preteče	Srpska	Građevinska sanacija	150.000,00
	Krupa, Manastir sa crkvom Uspenja Bogorodice	Srpska	Građevinska sanacija, izrada izvedbene dokumentacije	125.000,00
	Zadar, Crkva Proroka Ilije	Srpska	Građevinska sanacija	100.000,00
Ukupno				3.039.000,00

A 565036 Zaštita pokretnih kulturnih dobara

A 565036	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos
1	2	3	4	5
Zaštita pokretnih kulturnih dobara	Dubrovnik, Pravoslavna crkva sv. Blagoveštenja	Srpska	Ikonostas Nikola Aspioti – Grk, 19. st., nastavak konzervatorsko-restauratorskih radova	30.000,00
	Pula, SPC sv. Nikole	Srpska	Ikonostas sv. Nikole, nastavak preventivne zaštite i istražnih radova	71.200,00
	Zadar, Pravoslavna crkva sv. Ilije	Srpska	Uređenje riznice u izložbeni prostor, izrada vitrina i konzervatorsko-restauratorski radovi na eksponatima	70.000,00
	Mikleuševci, Grkokatolička crkva rođenja BDM	Rusinska i Ukrajinska	Ikonostas kraj 19. st. konzervatorsko-restauratorski radovi na ikonama	100.000,00
	Bobota, Parohijska crkva sv. Georgija	Srpska	Ikonostas	182.000,00
	Zagreb, Židovska općina	Židovska	Zbirka Judaica, liturgijsko ruho, 19.st	70.000,00
	Zagreb, Židovska općina	Židovska	Zbirka Judaica, liturgijsko ruho-cjelovit zahvat na tekstilnim predmetima, 19.st	65.200,00
Ukupno				588.400,00

FINANCIRANJE KNJIŽNICA NACIONALNIH MANJINA

	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznačen iznos	Ukupno po ustanovama
1	2	3	4	5	6
Knjižnice	Gradska knjižnica, Beli Manastir	Mađarska	- plaće	71.203,93	113.203,93
			- tekući izdaci	40.000,00	
			- ostala prava	2.000,00	
	Narodna knjižnica "Petar Preradović", Bjelovar	Češka	- plaće	84.918,52	126.918,52
			- tekući izdaci	40.000,00	
			- ostala prava	2.000,00	
	Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", Karlovac	Slovenska	- plaće	80.432,58	122.432,58
			- tekući izdaci	40.000,00	
			- ostala prava	2.000,00	
	Gradska i sveučilišna knjižnica, Osijek	Austrijska	- plaće	81.706,57	123.706,57
			- tekući izdaci	40.000,00	
			- ostala prava	2.000,00	
	Gradska knjižnica i čitaonica, Pula	Talijanska	- plaće	75.407,54	117.407,54
			- tekući izdaci	40.000,00	
			- ostala prava	2.000,00	
	Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica, Našice	Slovačka	- plaće	88.921,84	130.921,84
			- tekući izdaci	40.000,00	
			- ostala prava	2.000,00	
Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogrizovića, Zagreb	Albanska	- plaće	101.238,23	143.238,23	
		- tekući izdaci	40.000,00		
		- ostala prava	2.000,00		
Knjižnice grada Zagreba	Rusinska i ukrajinska	- plaće	80.773,88	122.773,88	
		- tekući izdaci	40.000,00		
		- ostala prava	2.000,00		
Srpsko kulturno društvo "Prosvjeta", Zagreb	Srpska	- plaće	177.430,13	261.430,13	
		- tekući izdaci	80.000,00		
		- ostala prava	4.000,00		
Ukupno				1.262.033,22	

Ministarstvo kulture je u 2004. godini za financiranje programa nacionalnih manjina isplatilo sredstva u ukupnom iznosu od 5.300.526,22 kn.

4. Pravo na očitovanje svoje vjere, te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere

Zakonodavni okvir koji uređuje područje prava na očuvanje vjere čini Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica („Narodne novine“ broj: 83/02; u daljnjem tekstu Zakon o vjerskim zajednicama). Sukladno članku 2. Zakona o vjerskim zajednicama vjerske zajednice samostalno i slobodno određuju unutarnju organizaciju, tijela upravljanja, njihovu hijerarhiju i nadležnosti, tijela i osobe koje predstavljaju vjersku zajednicu i njene organizacijske oblike, sadržaje i način očitovanja vjere, održavanje veza sa svojom središnjicom i drugim vjerskim zajednicama i druga pitanja svoga djelovanja u skladu s Ustavom Republike Hrvatske.

Temeljem članka 10. navedenog Zakona, vjerske zajednice slobodno obavljaju vjerske obrede u svojim ili zakupljenim odnosno iznajmljenim zgradama ili prostorijama koje prema posebnim propisima ispunjavaju uvjete za okupljanje većeg broja osoba te na otvorenim prostorima vjerskih objekata i na grobljima.

Prema članku 17. stavku 2. istog Zakona vjerskim se zajednicama odobravaju sredstva iz Državnog proračuna, ovisno o vrsti i značaju njihovih vjerskih objekata (kulturnom, povijesnom, umjetničkom i sl.) te o djelovanju vjerske zajednice na odgojno-obrazovnom, socijalnom, zdravstvenom i kulturnom području i njenom prinosu nacionalnoj kulturi, kao i humanitarnom i općekorisnom djelovanju vjerske zajednice, što je uređeno i Ugovorima s vjerskim zajednicama.

Sukladno članku 17. stavku 3. ovog Zakona, vjerskoj se zajednici može dodjeljivati i namjenska potpora iz Državnog proračuna i proračuna jedinice lokalne samouprave i proračuna jedinice područne (regionalne) samouprave, osobito za izgradnju i obnovu objekata vjerske zajednice.

Temeljem članka 19. ovog Zakona vjerske zajednice mogu obavljati djelatnosti javnog priopćavanja sukladno posebnim propisima te imaju pravo pristupa i sredstvima javnog priopćavanja u vlasništvu Republike Hrvatske, sukladno sporazumu koji zaključuju s pravnim osobama koje obavljaju djelatnost javnog priopćavanja.

Vlada Republike Hrvatske na temelju članka 9. stavka 1. Zakona o vjerskim zajednicama sklopila je Ugovore o pitanjima od zajedničkog interesa sa sljedećim vjerskim zajednicama:

1. Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 3/97).
2. Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 18/98).
3. Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 2/97).
4. Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 2/97).

5. Sa Srpskom pravoslavnom crkvom u Hrvatskoj, odnosno njezinim organskim dijelom u Republici Hrvatskoj koji čine eparhije: Zagrebačko-ljubljanska, Gornjokarlovačka, Dalmatinska, Slavonska i Osječko-poljska i Baranjska, a na temelju članka 69. točke 17. i članka 70. stavka 24. Ustava Srpske pravoslavne crkve i odluke Svetog arhijerejskog sinoda broj: 3081/ZAP. 1444 od 2. prosinca 2002. („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 196/03).
6. S Islamskom zajednicom u Hrvatskoj („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 96/03).
7. S Evangeličkom crkvom u Republici Hrvatskoj i Reformiranom kršćanskom crkvom u Hrvatskoj („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 196/03).
8. S Evanđeoskom (Pentekostna) crkvom u Republici Hrvatskoj, Kršćanskom adventističkom crkvom u Republici Hrvatskoj i Savezom baptističkih crkava u Republici Hrvatskoj. U ovom Ugovoru obuhvaćene su još četiri vjerske zajednice: Crkva Božja, Savez Kristovih pentekostnih crkava, Reformni pokret adventista sedmog dana, Kristove crkve („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 196/03).
9. S Bugarskom pravoslavnom crkvom, odnosno njezinim organskim dijelom u Republici Hrvatskoj, a na temelju odluke Svetog Sinoda Bugarske pravoslavne crkve iz 2003. godine, Hrvatskom starokatoličkom crkvom i Makedonskom pravoslavnom crkvom, odnosno njezinim organskim dijelom u Republici Hrvatskoj, a na temelju odluke Svetog Arhijerejskog Sinoda Makedonske pravoslavne crkve iz 2003. godine („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 196/03).

Vlada Republike Hrvatske donijela je 2003. godine Zaključak da se prihvaća Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Židovske zajednice u Republici Hrvatskoj koji još nije potpisan.

Vlada Republike Hrvatske, na temelju članka 40. i 41. Ustava Republike Hrvatske, članka 9. stavka 1. Zakona o vjerskim zajednicama, i Bugarska pravoslavna crkva u Republici Hrvatskoj i Makedonska pravoslavna crkva u Republici Hrvatskoj, sukladno članku 24. stavku 2. i 3. Ugovora o pitanjima od zajedničkog interesa sklopljenog između Vlade Republike Hrvatske i Bugarske pravoslavne crkve u Republici Hrvatskoj, Hrvatske starokatoličke crkve i Makedonske pravoslavne crkve u Hrvatskoj sklopili su Aneks I. Ugovora o pitanjima od zajedničkog interesa iz 2004. godine (Aneks I. Ugovora „Narodne novine“ – Međunarodni ugovori“ broj: 141/04).

Uvidom u spomenute ugovore, razvidno je se da su isti sklopljeni radi uređivanja odnosa na području odgoja, obrazovanja i kulture, dušobrižničke skrbi za vjernike u kaznionicama, zatvorima i odgojnim ustanovama, bolničkim zdravstvenim ustanovama i ustanovama za socijalnu skrb. Vjerskim zajednicama tj. crkvama zajamčena je sloboda tiska, tiskanje i širenje knjiga, novina, časopisa, te druge djelatnosti povezane s njihovim djelovanjem. Kulturna i umjetnička baština vjerskih zajednica tj. crkava, te brojni dokumenti pohranjeni u arhivima i knjižnicama crkava sačinjavaju dragocjeni dio cjelokupne hrvatske kulturne baštine.

Ugovorima je omogućeno korištenje navedenog bogatstva svim zainteresiranim građanima, te njegovo proučavanje. Republika Hrvatska se navedenim Ugovorima obvezala da će crkvama

vratiti u vlasništvo sve njihove matične knjige i arhivsku građu koja je u vlasništvu Republike Hrvatske, a oduzeta je za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, te se smatra arhivskom građom.

Nadalje se uređuje osnivanje Mješovitih povjerenstava za provedbu odredba spomenutih Ugovora i odredaba Zakona o vjerskim zajednicama, a posebno za rješavanje pravnih pitanja, pitanja odgoja i obrazovanja i gospodarskih pitanja, kao i rješavanje pitanja očuvanja kulturne i umjetničke baštine crkava.

U javnim osnovnim i srednjim školama nastava vjeronauka izvodi se u okviru nastavnog plana i programa s dva školska sata tjedno.

5. Pristup sredstvima javnog priopćavanja

Djelatnost javnog priopćavanja odvija se u zakonodavnom okviru koji čine Zakon o medijima („Narodne novine“ broj: 59/04), Zakon o elektroničkim medijima („Narodne novine“ broj: 122/03), Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji („Narodne novine“ broj: 25/03), Zakon o Hrvatskoj izvještajnoj novinskoj agenciji („Narodne novine“ broj: 96/01) i Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o prekograničnoj televiziji i Protokola o izmjenama Europske konvencije o prekograničnoj televiziji („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 11/01). Navedeni zakonski propisi sukladni su Ustavnim zakonom.

Provedba članka 18. Ustavnog zakona ostvaruje se na temelju članaka 5. i 11. Zakona o medijima, članaka 9., 10., 12. i 57. Zakona o elektroničkim medijima i članka 5. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji. Ministarstvo kulture ne raspolaže brojem fizičkih i pravnih osoba nacionalnih manjina koje obavljaju djelatnost javnog priopćavanja s obzirom da se u Republici Hrvatskoj ne vodi takva evidencija.

Pripadnici nacionalnih manjina mogu sukladno Zakonu o elektroničkim medijima i Zakonu o medijima osnivati radio i televizijske kuće, te mogu ostvarivati potpore za proizvodnju programskih sadržaja predviđene ovim zakonskim propisom.

Člankom 56. i 57. Zakona o elektroničkim medijima osnovan je Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti medija, sredstvima kojega se između ostalog potiče proizvodnja i objavljivanje sadržaja elektroničkih medija na lokalnoj i regionalnoj razini koji su od javnog interesa, a osobito su važni za nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Odluku o dodjeli sredstava Fonda donosi Vijeće za elektroničke medije. Sredstva Fonda nisu se dodjeljivala u 2003. i 2004. godini.

Člankom 5. Zakona o medijima također je predviđena potpora za poticanje proizvodnje i objavljivanja programskih sadržaja medija, koji se odnose na ostvarivanje prava na javno informiranje i na obavještenost pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj te pokretanje novih tiskanih medija, osobito lokalno neprofitnih medija te medija nevladinih udruga. Ova potpora dodjeljuje se iz Državnog proračuna, a u 2004. godini nije dodjeljivana.

Također je Hrvatska radiotelevizija prema članku 5. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji dužna proizvoditi i/ili objavljivati emisije namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Hrvatska radiotelevizija je teme o nacionalnim manjinama obrađivala u specijaliziranoj emisiji «Prizma», kao i gotovo u svim dijelovima programa u skladu s programskim sadržajima i žanrovima pojedinih programa (npr. dokumentarni film – Dokumentarni program, koncert – Zabavni program, vijesti – dnevne emisije Informativnog programa, povijesni kalendar događanja – TV kalendar, običaji i kulturne posebnosti nacionalnih manjina – emisije redakcije pučke i predajne kulture unutar Programa za kulturu i sl.).

Hrvatski radio programe za nacionalne manjine emitira u sklopu Prvoga programa Hrvatskog radija i regionalnih radiopostaja (Rijeka, Pula i Osijek), a financijski podupire program za češku nacionalnu manjinu na Radio Daruvaru (radiopostaja izvan sustava Hrvatskoga radija). Također u Međunarodnom programu Hrvatskoga radija «Glas Hrvatske» emitira nekoliko emisija namijenjenih manjinama u Hrvatskoj i to na srednjem i kratkom valu, te putem satelita i interneta.

Prvi program Hrvatskoga radija emitira svake subote od 16.00 do 17.00 sati Emisiju za nacionalne manjine (urednik V.Sikorski) i jedanput na mjesec utorkom od 9.00 do 10.00 sati «Agoru».

Radiopostaja Rijeka od osnutka ima talijansku redakciju koja emitira vijesti na tom jeziku za autohtonu manjinu na području svoje čujnosti.

Vijesti se emitiraju svaki dan u 10.00, 12.00, 14.00 i 16.00 sati i traju do 10 minuta. Glavna informativna emisija koja je u 16.00 sati i traju do 15 minuta. U sklopu programa Radiopostaje Rijeka svake srijede na programu je petnaestominutna «Etnoteka» u kojoj se govori o radu i problemima nacionalnih manjina i etničkih zajednica u Primorsko-goranskoj županiji.

Radiopostaja Pula emitira program na talijanskom jeziku za tu nacionalnu manjinu u Istri svaki dan. Vijesti su u 11.00 i 14.00 sati (traju pet minuta). Dnevnik u 16.30 (traje 30 minuta), a objavljuju se vijesti iz Istre, Hrvatske i svijeta, a prilozi o kulturi i tradicionalnim običajima istarskih Talijana.

Radiopostaja Osijek ima redovite emisije za mađarsku i slovačku zajednicu u stalnim terminima: emisija na mađarskome emitira se više od 50 godina od 18.30 - 19.00 sati. U toj emisiji objavljuju se sve vijesti važne za mađarsku manjinu od politike, gospodarstva i kulture do njegovanja tradicije, glazbe i običaja što daje cjelovitu sliku života i rada te zajednice. Emisija za Slovake pokrenuta je 2.rujna 2002. godine i emitira se svaki ponedjeljak od 17.45 do 18.00 sati pod nazivom «Slovaci u Hrvatskoj pjesmom i rječju». U njoj se objavljuju vijesti, obavijesti, glazba i zanimljivosti iz slovačke zajednice. Radiopostaja Osijek također redovito prati rad Udruge podunavskih Švaba koji nemaju redovit termin, nego se njihov rad prati uglavnom ponedjeljkom u emisiji «Iz prve ruke» ili u drugim terminima vezanima uz događaje.

«Glas Hrvatske»

- autorska mozaična emisija o aktualnostima iz života i rada manjina - srijedom od 12.30 do 13.00 (repriza u 10.00 i nedjelja 02.03),
- emisija za talijansku manjinu i Talijane u Hrvatskoj i inozemstvu «Mezz ora italiana» Radio Pule - svaki dan od 16.30 do 17.00,
- emisija za mađarsku manjinu i Mađare u Europi Radiopostaje Osijek - svaki dan u 18.30 do 19.00,
- emisija Radio Daruvara za češku manjinu i Čehe u Europi - svaki dan osim subote i nedjelje od 10.00 do 10.10,
- reemitira se tjedna Emisija za nacionalne manjine Prvog programa u nedjelju od 09.03 do 10.00 (repriza u ponedjeljak),
- izravno se emitira emisija Informativnog programa «Agora» u utorkom od 09.03 do 10.00 svaki četvrti utorkom u mjesecu (repriza srijedom ujutro u 06.03 do 07.00).

Gore navedene emisije realiziraju stalno zaposleni novinari i vanjski suradnici i to:

U sklopu Prvog programa Emisiju za nacionalne manjine i Agoru rade dvojica stalno zaposlenih urednika i vanjski suradnici po potrebi.

U Talijanskoj redakciji Radiopostaje Rijeka u stalnom radnom odnosu su četiri novinara - urednika (viša stručna sprema) i troje suradnika sa srednjom spremom. Povremeno se koriste vanjski suradnici.

U redakciji Radiopostaje Pula rade stalno zaposlena dvojica profesionalnih novinara i četiri vanjska suradnika.

Na Radiopostaji Osijek rade dvoje stalno zaposlenih (srednja stručna sprema), a tijekom vikenda angažira se dvoje vanjskih suradnika i dvoje spikera. Emisiju za Slovake volonterski uređuje predsjednik Saveza Slovaka Hrvatske.

Ministarstvo kulture vodi Upisnik nakladnika elektroničkih medija u koji se upisuje struktura vlasništva nakladnika, ali se vlasnici dionica i udjela ne upisuju prema nacionalnoj pripadnosti.

6. Zastupljenost nacionalnih manjina u upravnim i pravosudnim tijelima te u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini

▪ ZASTUPLJENOST PRIPADNIKA MANJINA U TIJELIMA DRŽAVNE UPRAVE

Ustavni zakon i Zakon o sustavu državne uprave („Narodne novine“ broj: 75/93, 92/96, 48/99, 15/00, 59/01 i 199/03) predstavljaju pravni okvir za osiguravanje zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave i upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Odredbom članka 22. stavka 2. Ustavnog zakona propisano je da se pripadnicima nacionalnih manjina osigurava zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima vodeći računa o sudjelovanju pripadnika nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu na razini na kojoj je ustrojeno tijelo državne uprave ili pravosudno tijelo i stečenim pravima. U stavku 4. istoga članka predviđeno je da u popunjavanju tih mjesta u navedenim tijelima prednost pod istim uvjetima imaju predstavnici nacionalnih manjina.

Odredbom članka 22. stavka 3. Ustavnog zakona propisano je da se pripadnicima nacionalnih manjina osigurava zastupljenost u tijelima uprave jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave sukladno odredbama posebnog zakona kojima se uređuje lokalna i područna (regionalna) samouprava i sukladno stečenim pravima.

Sukladno članku 8. Zakona o sustavu državne uprave pripadnicima nacionalnih manjina osigurava se zastupljenost u ministarstvima i državnim upravnim organizacijama, vodeći računa o njihovu ukupnom udjelu u stanovništvu Republike Hrvatske, a u uredima državne uprave u jedinicama područne (regionalne) samouprave vodeći računa o njihovu ukupnom udjelu u stanovništvu županije.

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj: 33/01 i 60/01) ne sadrži odredbe na temelju kojih bi se moglo ostvariti pravo pripadnika nacionalnih manjina, utvrđeno odredbom članka 22. stavka 3. Ustavnog zakona.

Ne vodi se službena evidencija o zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u središnjim tijelima državne uprave (ministarstvima, središnjim državnim uredima i državnim upravnim organizacijama, te uredima državne uprave u županijama) u odnosu na zastupljenost manjina u stanovništvu Republike Hrvatske, odnosno u stanovništvu na području teritorijalne nadležnosti upravnih tijela. Za ustrojavanje takve evidencije državni službenici i namještenici trebali bi se izjasniti o svojoj nacionalnoj pripadnosti, što se ocjenjuje društveno osjetljivom i nepopularnom mjerom.

Pored toga, valja istaknuti da je Zakonom o državnim službenicima i namještenicima („Narodne novine“ broj: 27/01) propisano da se u državnu službu prima putem javnog natječaja. Prema tome, da bi se osigurala odgovarajuća zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave sukladno Ustavnom zakonu, odnosno da bi pripadnici nacionalnih manjina mogli ostvariti prednost pri zapošljavanju iz članka 22. stavka 4.

Ustavnog zakona, potrebno je da se jave na raspisani javni natječaj, ispunjavaju natječajem propisane uvjete i imaju jednake (ili bolje) uvjete od ostalih prijavljenih kandidata.

Provodeći ustavna opredjeljenja i preuzete međunarodne obveze, Vlada Republike Hrvatske posebnu pozornost posvećuje zaštiti i promicanju ljudskih prava i uklanjanju svih oblika diskriminacije kao bitnom sastavnom dijelu takve politike.

Ministarstvo unutarnjih poslova nastoji osigurati ravnopravnu zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u strukturi ukupno zaposlenih službenika i namještenika. Evidencija službenika i namještenika Ministarstva unutarnjih poslova vodi se posebno. Niže se daje ukupan prikaz nacionalne strukture državnih službenika i namještenika u 2003. godini, a u posebnom prilogu ovog izvješća dostavlja se prikaz zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina po policijskim upravama Ministarstva unutarnjih poslova.

Nacionalna manjina	Postotak u ukupnom stanovništvu	Postotak službenika
Albanci	0,34	0,02
Austrijanci	0,01	-
Bošnjaci/Muslimani	0,47	0,295
Bugari	0,01	-
Crnogorci	0,11	0,04
Česi	0,24	0,16
Mađari	0,37	0,16
Makedonci	0,1	0,07
Nijemci	0,07	0,007
Poljaci	0,01	-
Romi	0,21	-
Rumunji	0,01	0,004
Rusi	0,02	0,004
Rusini	0,05	0,02
Slovaci	0,11	0,07
Slovenci	0,3	0,06
Srbi	4,54	3,07
Talijani	0,44	0,09
Turci	0,01	-
Ukrajinci	0,04	0,027
Židovi	0,01	0,004
Ostali	0,49	0,13

Ministarstvo unutarnjih poslova u 2003. godini nije imalo rashoda namijenjenih za potrebe nacionalnih manjina, odnosno provedbu Ustavnog zakona. Za 2004. godinu rashodi u svezi provedbe „Nacionalnog programa za Rome“ financirani su iz proračunskih sredstava Redovite djelatnosti Ministarstva unutarnjih poslova.

- **ZASTUPLJENOST PRIPADNIKA MANJINA U PRAVOSUDNIM TIJELIMA**

Primjena članka 22. Ustavnog zakona, koji se odnosi na osiguravanje zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u pravosudnim tijelima, predviđa prednost pod jednakim uvjetima u odnosu na pripadnika nacionalne manjine koji se natječe za imenovanje na pravosudnu dužnost ili na zapošljavanje na pojedinom službeničkom mjestu.

Stanje zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u pravosudnim tijelima u odnosu na pravosudne dužnosnike (kako je prikazano u tabeli sa stanjem na dan 31. 12. 2004. godine) ukazuje da je na državnoj razini u većoj mjeri osigurana zastupljenost.

Zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u državnim odvjetništvima:

Vrsta državnog odvjetništva	Ukupan broj državnih odvjetnika	Pripadnici manjina					
		Crnogorci	Česi	Talijani	Mađari	Slovenci	Srbi
Općinska državna odvjetništva	365	1	1	1			4
Županijska državna odvjetništva	158	1			1	1	7
Državno odvjetništvo RH	24						1
Ukupno:	547	2	1	1	1	1	12

Provedba odredbe Ustavnog zakona zahtjeva doradu postojećih propisa na način koji će omogućiti osiguravanje zastupljenosti pojedine nacionalne manjine. Pri tome je potrebno voditi računa o pravu pojedinca da sam odluči hoće li se izjasniti o svojoj nacionalnoj pripadnosti kao i o prisutnoj pojavi da se dio građana izjašnjava kao nacionalno neopredijeljeni.

Potrebno je naglasiti da u izvještajnom periodu nije bilo slučajeva da je neki od kandidata za pravosudne dužnosti isticao prigovor zbog neprovođenja odredbi Ustavnog zakona.

- **ZASTUPLJENOST PRIPADNIKA MANJINA U PREDSTAVNIČKIM TIJELIMA JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE**

Ustavnim zakonom utvrđeno je pravo nacionalnih manjina na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i pravo na zastupljenost pripadnika hrvatskog naroda u jedinicama u kojima većinu stanovništva čine pripadnici nacionalnih manjina.

Na postupak izbora, u cilju ostvarenja tog prava, primjenjuje se zakon kojim se uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave, odnosno konkretno odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Kako bi se postigla zastupljenost u jedinicama u kojima propisana zastupljenost nije bila postignuta na redovnim lokalnim izborima, Vlada Republike Hrvatske raspisala je dopunske izbore dvjema odlukama: Odlukom o raspisivanju dopunskih izbora za predstavnike nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj: 4/04) te Odlukom o raspisivanju dopunskih izbora za predstavnike hrvatskog naroda u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave („Narodne novine“ broj: 4/04). Dopunski izbori održani su 15. veljače 2004. godine.

Vezano uz provedbu dopunskih izbora, Središnji državni ured za upravu izradio je, za potrebe Vlade Republike Hrvatske, bazu podataka, odnosno prikaz zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima županija, gradova i općina temeljem prikupljene dokumentacije, odnosno dostavljenih statuta te statutarnih odluka jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. (Prikaz zastupljenosti pripadnika manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave nalazi se u prilogu Izvješća.)

7. Sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

▪ VIJEĆA I PREDSTAVNICI NACIONALNIH MANJINA U JEDINICAMA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Ustavnim zakonom propisano je da s ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu pripadnici nacionalnih manjina biraju, na način i pod uvjetima propisanim Ustavnim zakonom, svoje predstavnike radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Nadalje se propisuje da u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave na čijem području pripadnici pojedine nacionalne manjine sudjeluju s najmanje 1,5% u ukupnom stanovništvu, u jedinicama lokalne samouprave na čijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine, te u jedinicama područne (regionalne) samouprave na čijem području živi više od 500 pripadnika nacionalne manjine, pripadnici svake takove manjine mogu izabrati vijeće nacionalnih manjina.

U vijeća nacionalnih manjina općine bira se 10 članova, u vijeća nacionalnih manjina grada bira se 15, a u vijeće nacionalnih manjina županije bira se 25 članova predstavnika nacionalnih manjina.

U onim jedinicama u kojima nisu ispunjeni uvjeti za izbor vijeća, a na čijem području živi najmanje 100 pripadnika nacionalne manjine, bira se predstavnik nacionalnih manjina. Članovi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina biraju se neposredno tajnim glasovanjem za razdoblje od četiri godine, a na postupak izbora shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Vezano uz izbore za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, ukazujemo sljedeće:

Vlada Republike Hrvatske, Odlukom o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj: 64/03 i 71/03) te Odlukom o raspisivanju izbora za predstavnika nacionalne manjine u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj: 64/03), raspisala je izbore za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina koji su održani 18. svibnja 2003. godine.

Po provedbi izbora Vlada Republike Hrvatske donijela je odluku kojom je ovlastila općinske načelnike, gradonačelnike i župane na sazivanje konstituirajućih sjednica vijeća nacionalnih manjina.

Vežano uz rezultate redovnih izbora, ukazuje da je na razini Źupanije bilo moguće birati 74 vijeća, od čega je izabrano 53, na razini grada 148 vijeća, od čega je izabrano 15, te na razini općine 249 vijeća, od čega je izabrano 97.

U odnosu na predstavnike nacionalnih manjina, ukazuje kako je na razini Źupanije bilo moguće birati 80 predstavnika, od čega je izabrano 26, na razini grada 59 predstavnika od čega je izabrano 15, te na razini općine 2 predstavnika od čega je izabran 1 predstavnik.

Budući da na redovnim izborima, održanima 18. svibnja 2003. godine nisu izabrana sva vijeća nacionalnih manjina, odnosno nisu izabrana vijeća nacionalnih manjina u punom broju, kao ni svi predstavnici nacionalnih manjina, Vlada Republike Hrvatske je dvjema odlukama raspisala dopunske izbore: Odlukom o raspisivanju dopunskih odnosno ponovljenih izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj: 4/04 i 16/04) te Odlukom o raspisivanju ponovljenih izbora za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj: 4/04). Dopunski su izbori održani dana 15. veljače 2004. godine.

Po provedbi dopunskih, odnosno ponovljenih izbora, Vlada Republike Hrvatske donijela je novu odluku kojom se općinski načelnici, gradonačelnici i Źupani ovlašćuju na sazivanje konstituirajućih sjednica vijeća nacionalnih manjina, izabranih na dopunskim odnosno ponovljenim izborima.

Vežano uz rezultate dopunskih izbora, ukazuje da je za vijeća nacionalnih manjina raspisan 291 izbor, od čega je izabrano 115 vijeća, a za predstavnike nacionalnih manjina raspisan je 101 izbor, od čega je izabrano 27 predstavnika.

Vođenje evidencije i izdavanje potvrda za izabrane predstavnike nacionalnih manjina, te provođenje postupka registracije vijeća nacionalnih manjina

Za potrebe vođenja evidencije izabranih predstavnika nacionalnih manjina, Državni zavod za statistiku dostavio je Središnjem državnom uredu za upravu kontingent od 200 matičnih brojeva (od broja 70000778 do broja 7002975), kao i pripadajuće šifre djelatnosti u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti.

Šifre djelatnosti za djelatnost izabranih predstavnika manjina jesu:

- 75.11.2. - za predstavnike nacionalnih manjina na razini općine
- 75.11.3. - za predstavnike nacionalnih manjina na razini grada
- 75.11.5. - za predstavnike nacionalnih manjina na razini Źupanije

Na temelju službenih rezultata ponovljenih izbora za predstavnike nacionalne manjine u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave provedenih 15. veljače 2004. godine, a objavljenih od strane Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske, Središnji državni ured za upravu izdaje potvrde za izabrane predstavnike nacionalnih manjina.

Potvrdom se za djelatnost predstavnika nacionalne manjine utvrđuje šifra djelatnosti, te mu se dodjeljuje matični broj.

Potvrde se, nadalje, izdaju u svrhu otvaranja računa u banci i sudjelovanja u platnom prometu pravnih i fizičkih osoba, te radi ostvarivanja svih prava i obveza koja predstavnicima nacionalne manjine pripadaju sukladno odredbama Ustavnog zakona. Nakon objave službenih rezultata izbora za članove vijeća nacionalnih manjina i za predstavnika nacionalne manjine u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave održanih 18. svibnja 2003. godine izdana je 41 potvrda za izabranog predstavnika nacionalne manjine.

Nakon ponovljenih izbora za predstavnika nacionalne manjine u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno nakon objave službenih rezultata istih, Ured je izdao 26 potvrda za izabrane predstavnike nacionalne manjine.

U djelokrugu je poslova Središnjeg državnog ureda za upravu i provođenje postupka registracije vijeća nacionalnih manjina.

U Registar vijeća nacionalnih manjina upisano je **265** vijeća nacionalnih manjina.

U navedeni Registar upisana su sljedeća vijeća nacionalnih manjina:

- 13 vijeća albanske nacionalne manjine
- 24 vijeća bošnjačke nacionalne manjine
- 7 vijeća crnogorske nacionalne manjine
- 12 vijeća češke nacionalne manjine
- 29 vijeća mađarske nacionalne manjine
- 4 vijeća makedonske nacionalne manjine
- 3 vijeća njemačke nacionalne manjine
- 19 vijeća romske nacionalne manjine
- 4 vijeća rusinske nacionalne manjine
- 4 vijeća slovačke nacionalne manjine
- 10 vijeća slovenske nacionalne manjine
- 113 vijeća srpske nacionalne manjine
- 19 vijeća talijanske nacionalne manjine
- 4 vijeća ukrajinske nacionalne manjine

Nakon donošenja Ustavnog zakona posebna pozornost posvećena je dijelu koji se odnosi na vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. S tim u svezi potaknute su mjere za pomoć uključivanju novoosnovanih vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u proces odlučivanja na lokalnoj i regionalnoj razini.

U povodu održavanja prvih izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina raspisanih 18. svibnja 2003. godine Ured za nacionalne manjine putem medija uputio je obavijest kojom se pozivaju građani pripadnici nacionalnih manjina da izvrše uvid u popise birača u nadležnim

odjelima za opću upravu Ureda državne uprave. Uvidom u popise birača građani su mogli provjeriti je li im upisana odgovarajuća nacionalna pripadnost te da mogu izvršiti eventualne izmjene.

U 2003. godini Vlada Republike Hrvatske putem Ureda za nacionalne manjine i Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave organizirala je četiri informativna seminara za novoosnovana vijeća i predstavnike nacionalnih manjina za područje Grada Zagreba i Zagrebačke, Primorsko-goranske, Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Seminari su bili edukativnog karaktera s ciljem upoznavanja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina s jedne strane i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s druge strane o međusobnim pravima nacionalnih manjina koja proizlaze iz Ustavnog zakona.

Vlada Republike Hrvatske putem Ureda za nacionalne manjine u suradnji sa Savjetom organizirala je seminare o educiranju i osposobljavanju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, predstavnika jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, sudjelovanju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u javnim poslovima te učinkovitijoj suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Seminari su održani 2004. godine u:

- Zagrebu za područje Grada Zagreba i Zagrebačke županije,
- Dubrovniku za područje Dubrovačko-neretvanske županije,
- Vinkovcima za područje Vukovarsko-srijemske županije,
- Rijeci za područje Primorsko-goranske županije,
- Karlovcu za područje Karlovačke županije,
- Sisku za područje Sisačko-moslavačke županije,
- Kninu za područje Šibensko-kninske županije,
- Daruvaru za područje Bjelovarsko-bilogorske županije,
- Splitu za područje Splitsko-dalmatinske županije,
- Osijeku i Belom Manastiru za područje Osječko-baranjske županije.

Seminare je financijski podržala Misija OESS-a u Republici Hrvatskoj.

U organiziranju seminara pošlo se od razumijevanja općeg pravnog položaja nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj koji je uređen pojedinim odredbama Ustava Republike Hrvatske, odredbama Ustavnog zakona te pojedinim zakonima, do stvaranja cjelovitog normativnog okvira za ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

Da bi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina mogli kvalitetno ostvarivati svoju ulogu propisanu Ustavnim zakonom važna je njihova edukacija, posebno za obavljanje svakodnevnih konkretnih poslova. U tu svrhu, organizirani su jednodnevni seminari i radionice.

Sadržaj svojeg rada i svoje programe vijeća i predstavnici nacionalnih manjina definiraju u odnosu na djelokrug jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. S druge strane, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave uređuju modalitete suradnje s izabranim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina i osiguravaju uvjete za njihov rad. Sva pitanja u nadležnosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Ustavni zakon uredio je načelno na razini utvrđivanja prava i obveza prepuštajući njihovu razradu lokalnim i regionalnim vlastima i

izabranim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina. Zbog toga je potrebna ne samo suradnja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, nego i njihova zajednička edukacija.

U edukaciji vijeća i predstavnika nacionalnih manjina posebna je pozornost usmjerena prema njihovom praktičnom osposobljavanju za konkretne zadaće, a naročito:

- za predlaganje tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njenom području, uključujući davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalnu manjinu tijelima koja ih donose;
- za isticanje kandidata za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave;
- uspostavljanje suradnje o svakom pitanju o kojemu će raspravljati radna tijela predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, a tiče se položaja nacionalne manjine;
- za davanje mišljenja i prijedloga za programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini namijenjene nacionalnim manjinama ili za programe koji se odnose na manjinska pitanja.

Ciljevi seminara bili su omogućiti upoznavanje s mogućnostima i uvjetima za ostvarivanje ovlasti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i načinima njihove suradnje s tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i tijelima državne vlasti, te razumjeti ulogu tijela samouprave i tijela državne vlasti u ostvarivanju prava nacionalnih manjina:

- odrediti područja suradnje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i tijela samouprave i osposobiti se za njezinu realizaciju (modeli suradnje, normativno uređivanje),
- usvojiti primjerene metode rada vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (organiziranje sjednica, identificiranje problema, donošenje odluka, organiziranje suradnje),
- upoznati članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina kako voditi manjinske poslove na području svoje samouprave (općine, grada, županije),
- educirati članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina o standardima zaštite prava nacionalnih manjina.

Edukacijom su bila obuhvaćena vijeća i predstavnici nacionalnih manjina i predstavnici lokalnih i regionalnih samouprava. Organizirani su jednodnevni seminari kombinirani s radionicama kroz koje su rješavani određeni konkretni problemi.

Seminari su bili organizirani za područje jedne ili više općina i gradova na način da su okupili do 40 sudionika koji bi, nakon uvodnog upoznavanja s djelokrugom i načinom odlučivanja lokalnih i regionalnih samouprava te s položajem, pravima i obvezama vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, radili u dvije radionice po 20 sudionika. Na dosad održanim seminarima sudjelovalo je ukupno 289 sudionika.

Vlada Republike Hrvatske donijela je 2003. godine Odluku o privremenom financiranju programa vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na područjima od posebne državne skrbi i na brdsko-planinskim područjima u iznosu od **519.000,00 kuna** koji je putem Ureda za nacionalne manjine doznačen:

Sisačko-moslavačkoj županiji	64.000 kuna
Karlovačkoj županiji	41.000 kuna
Bjelovarsko-bilogorskoj županiji	31.000 kuna
Primorsko-goranskoj županiji	5.000 kuna
Ličko-senjskoj županiji	20.000 kuna
Virovitičko-podravskoj županiji	15.000 kuna
Požeško-slavonskoj županiji	15.000 kuna
Brodsko-posavskoj županiji	15.000 kuna
Zadarskoj županiji	21.000 kuna
Osječko-baranjskoj županiji	141.000 kuna
Šibensko-kninskoj županiji	30.000 kuna
Vukovarsko-srijemskoj županiji	161.000 kuna
Dubrovačko-neretvanskoj županiji	5.000 kuna

Za izbore vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave održanih 15. veljače 2004. godine, za troškove izborne promidžbe i isplatu naknada za rad izbornih tijela utrošeno je 14.290.083,01 kuna, a za materijalne troškove 773.485,38 kuna odnosno ukupno **15.137.568,39 kuna**.

8. Savjet za nacionalne manjine

Ustavnim zakonom, kao nova institucija, osnovan je Savjet za nacionalne manjine radi sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu Republike Hrvatske. Savjet ima pravo Hrvatskom saboru i Vladi Republike Hrvatske predlagati rasprave o pitanjima koje smatra značajnima, posebno vezano za provođenje Ustavnog zakona i posebnih zakona kojima se uređuju pitanja nacionalnih manjina.

Savjet ima pravo davati mišljenja i prijedloge o programima radijskih i televizijskih postaja te predlagati poduzimanje gospodarskih, socijalnih i drugih mjera na područjima tradicionalno ili u znatnijem broju nastanjenima pripadnicima nacionalnih manjina, kako bi se očuvalo njihovo postojanje na tim područjima. Može predlagati poduzimanje ekonomskih, socijalnih i drugih mjera radi osiguranja opstanka nacionalnih manjina. Ima pravo od tijela državne vlasti, lokalne i područne (regionalne) samouprave tražiti i dobiti potrebne podatke i izvještaje, pritom može pozivati na sudjelovanje na sjednicama predstavnike tijela državne vlasti, te predstavnike lokalne i područne (regionalne) samouprave u čiju nadležnost spadaju pitanja o kojima raspravlja. Suraduje s tijelima međunarodnih organizacija i institucija koje se bave pitanjima nacionalnih manjina i nadležnim tijelima u državama matičnih naroda pripadnika nacionalnih manjina koji žive u Republici Hrvatskoj.

Jedna od ovlasti Savjeta je i raspoređivanje sredstava koja se u Državnom proračunu osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina. Korisnici sredstava Savjetu podnose kvartalna, polugodišnja i godišnja izvješća o trošenju sredstava dobivenih iz Državnog proračuna, koji o tome obavještava Vladu Republike Hrvatske i Hrvatski sabor. Temeljem članka 35. stavka 4. i članka 36. stavka 11. Ustavnog zakona Savjet je 2003. godine dopunio Kriterije za utvrđivanje financijske pomoći za programe nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina. Pri utvrđivanju financijske pomoći za programe nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina primjenjuju se opći i posebni kriteriji.

Općim kriterijima potiče se i financijski pomaže ostvarivanje kulturnih i informativno-izdavačkih programa nevladinih udruga i ustanova pripadnika nacionalnih manjina koji izražavaju potrebu za očuvanjem etničkog, kulturnog i jezičnog identiteta što je i doprinos ukupnom razvitku Republike Hrvatske, te se održava dostignuta razina ostvarivanja etničkih prava koja su značajna za pripadnike nacionalnih manjina. Ujedno se poklanja posebna pozornost kulturnom amaterizmu i ustanovama kulture zbog njihove važnosti u očuvanju etničkog identiteta i podupiru programi koji pridonose unaprjeđenju tolerancije i uspostavljanju multietničkog povjerenja te provode zaključci i odredbe ugovora i sporazuma o zaštiti prava nacionalnih manjina kojih je Republika Hrvatska stranka.

Posebnim kriterijima uspostavljaju se isti standardi kod svih nacionalnih manjina, koriste se uobičajeni kriteriji ocjenjivanja programa koji se primjenjuju u ovlaštenim institucijama koje organiziraju i stručno nadziru pojedina područja društvenog života. Odluka o mjerilima za određivanje udruga čija je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku utvrđuje se prema programima udruga sukladno razgranatosti kulturnih društava i drugih udruga članica na lokalnoj razini. Programi se analiziraju i ocjenjuju prema dosadašnjim ukupnim rezultatima udruga i ustanova, kvalificiranosti nositelja programa, stvorenim pretpostavkama za realizaciju programa

i značenju programa za pripadnike nacionalnih manjina na određenom području, vodeći računa o ukupnoj racionalizaciji i štednji. Prednost imaju udruge i programi koji okupljaju većinu pripadnika pojedine nacionalne manjine, odnosno one koje su duže vrijeme ostvarivale značajne rezultate u očuvanju etničkog i kulturnog identiteta. Savjet vrši kontinuiranu analizu programa i na osnovu analize doznavačavaju se odobrena sredstva. U slučaju djelomičnog ostvarenja programa financijska pomoć smanjuje se razmjerno neizvršenom dijelu programa.

Radi osiguranja ujednačenog izvještavanja o ostvarivanju programa svih nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina i stručnog praćenja ostvarivanja programa, Savjet je 2003. godine donio Metodologiju praćenja ostvarivanja programa nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina („Narodne novine“ broj: 111/03; u daljnjem tekstu Metodologija). Programi udruga i ustanova nacionalnih manjina odnose se na informiranje i izdavaštvo, kulturni amaterizam, kulturne manifestacije, programe koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora, programe stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina i sudjelovanje udruga u zajedničkim programima koje organizira Savjet. Savjet je 2004. godine donio Odluku o izmjenama i dopunama Kriterija za utvrđivanje financijske pomoći za programe nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina („Narodne novine“ broj: 24/04). Ovim izmjenama i dopunama uvedena je mogućnost sufinanciranja programa radija i televizije na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, namijenjenih informiranju pripadnika nacionalnih manjina na jezicima nacionalnih manjina.

Sva pristigla izvješća o ostvarivanju programa nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina analiziraju se temeljem Metodologije te sklopljenih Ugovora o financijskoj pomoći iz Državnog proračuna za ostvarivanje programa sklopljenog između Savjeta i nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina.

Za ostvarivanje programa iz područja kulturne autonomije nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2003. godinu, osiguran je iznos od 20.000.000 kuna. Analizom izvješća nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina Savjet je uočio napredak u organiziranju i realizaciji raznolikih programa iz područja informiranja, izdavaštva i kulturnog amaterizma.

Analizom utroška doznačenih sredstava uočene su manje nepravilnosti, na koje su udruge i ustanove nacionalnih manjina upozorene u cilju otklanjanja istih. Kontinuirano prateći rad udruga i ustanova nacionalnih manjina, te namjenu odobrenih i doznačenih sredstava tijekom 2003. godine utvrđeno je: Centru za informativnu podršku iz Zagreba, sukladno Odluci Savjeta, 2003. godine osigurana su sredstva u iznosu od 717.500 kuna za ostvarivanje programa informiranje-tiskanje tjednika „Glas“, a tijekom prvog polugodišta doznačena su im sredstva u iznosu od 477.000 kuna. Analizom izvješća o ostvarivanju programa i utrošku dobivenih sredstava za razdoblje siječanj – lipanj 2003. godine utvrđeno je da sredstva nisu utrošena sukladno Metodologiji.

Slijedom uočenih nepravilnosti u radu, Savjet je 2003. godine donio Odluku o privremenom obustavljanju financiranja Centra za informativnu podršku iz Zagreba.

Budući da je postojala opravdana sumnja u nenamjensko trošenje dobivenih sredstava, temeljem članka 61. stavka 1. točke 3. Zakona o Državnom proračunu Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj: 96/03) i odredbi Metodologije, donesena je Odluka da se izvješće Centra za informativnu podršku i nalaz stručne službe Savjeta upute Državnom uredu za reviziju Republike Hrvatske na nadležno postupanje. Savjet je donio zaključak kojim se obustavlja financiranje Centra za informativnu podršku Zagreb.

Neiskorištena sredstva u iznosu od 240.500,00 kuna vraćena su u Državni proračun Republike Hrvatske.

Od ukupno osiguranih **20.000.000 kuna** u Državnom proračunu za **2003. godinu** raspoređen je i namjenski utrošen za ostvarivanje programa nevladinih udruga i ustanova iznos od 19.759,500 kuna.

Savjet je, sukladno odredbi članka 37. stavka 3. Ustavnog zakona, Hrvatskom saboru podnio kvartalno, polugodišnje i godišnje izvješće o utrošku sredstava osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2003. godinu, koje je usvojio Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora. Izvješće o utrošku sredstava za 2003. godinu podneseno je i Vladi Republike Hrvatske, a isto je usvojila Vlada Republike Hrvatske 2004. godine.

Za ostvarivanje programa kulturne autonomije nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina za **2004. godinu** osiguran je iznos od **22.000.000 kuna**. Kontinuiranom analizom rada udruga i ustanova nacionalnih manjina u ostvarivanju programa kulturne autonomije, uočen je daljnji napredak u radu i uspostavi financijske discipline. Utvrđeno je namjensko korištenje sredstava kod svih udruga i ustanova nacionalnih manjina i redovito podnošenje kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih izvješća.

Tijekom 2003. i 2004. godine Savjet je inicirao niz aktivnosti vezanih za provedbu Ustavnog zakona, a naročito u stvaranju pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina i svim ostalim pitanjima vezanih za prava nacionalnih manjina.

Na inicijativu Savjeta s Hrvatskom radiotelevizijom 2003. godine zaključen je Ugovor o financijskoj potpori za pripremu programa HTV-a na jezicima nacionalnih manjina, sukladno odredbi članka 18. i 35. stavka 3. Ustavnog zakona. Savjet je osigurao sredstva za pokretanje emitiranja emisija na lokalnim nekomercijalnim radiopostajama na jezicima nacionalnih manjina: srpskom, romskom, ukrajinskom, češkom, slovačkom i mađarskom te zaključio ugovor s Čakovečkom televizijom o emitiranju programa na romskom jeziku za romsku nacionalnu manjinu. Odobrena su sredstva i zaključeni ugovori s općinama Petrijanec, Donja Dubrava i Orehovica za ostvarenje pretpostavki ostvarivanja kulturne autonomije romske nacionalne manjine.

Zaključeni su Ugovori o financijskoj potpori sa sljedećim lokalnim radiopostajama:

- Radio Brodom za emitiranje emisija za pripadnike romske, ukrajinske i češke nacionalne manjine,
- Radio Osijekom za emisiju na slovačkom jeziku,
- Radio Našicama za emisiju na slovačkom jeziku,

- Radio Ilokom za emisiju na slovačkom jeziku,
- Radio Borovom za emisiju namijenjenu pripadnicima svih nacionalnih manjina na području Vukovarsko-srijemske i dijelu Osječko-Baranjske županije,
- Radio Pitomačom za emisiju na romskom jeziku za romsku nacionalnu manjinu,
- radio Banskom Kosom d.o.o, Radiom „Beli Manastir“ za emisiju na srpskom jeziku,
- Radio Pulom za emisiju na romskom jeziku,
- Radio Karlovcem za emisiju na srpskom jeziku,
- Gradom Ogulinom za emisiju na srpskom jeziku.

Savjet se aktivno uključio u izborni proces, vezano za provođenje izbora 2003. godine za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, te dopunske, odnosno ponovljene izbore 2004. godine. Izradio je analizu o zastupljenosti nacionalnih manjina u hrvatskim tiskovnim medijima vezanima za izbore za Hrvatski sabor 2003. godine, te predstavnike i vijeća nacionalnih manjina.

Nakon provedenih izbora Savjet je raspravljao o svim problemima koji su se pojavili tijekom izbornog procesa, kao i o rezultatima izbora. O otklanjanju uočenih problema kontinuirano je kontaktirao sa Ministarstvom pravosuđa i Središnjim državnim uredom za upravu. Pokrenut je i projekt demografske analize nacionalnih manjina, te organizirano niz sastanaka i konzultacija s ovlaštenim predstavnicima udruga i ustanova nacionalnih manjina kako bi se na najbolji način rasporedila osigurana sredstva za potrebe nacionalnih manjina.

U provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Savjet je u izvješću Savjetodavnom odboru Vijeća Europe uputio i svoje mišljenje u kojemu je izraženo zadovoljstvo napretkom Republike Hrvatske vezano za zakonske propise kojima su regulirana pitanja nacionalnih manjina.

Tijekom 2004. godine Savjet je razmatrao pitanja vezana za povratak prognanika i izbjeglica, kao i pitanja povrata imovine, obnove i stambenog zbrinjavanja pripadnika srpske nacionalne manjine. Primljen je veliki broj pojedinačnih zamolbi pripadnika nacionalnih manjina koje je u okviru svoje nadležnosti rješavao u suradnji s lokalnim, regionalnim i državnim institucijama.

Zaprimljen je i znatan broj zamolbi predstavnika i vijeća nacionalnih manjina, koje su se odnosile na problematiku rješavanja prostora i uvjeta za njihov rad. Ova pitanja rješavana su u suradnji sa lokalnim, regionalnim i državnim institucijama. Savjet je u suradnji s Uredom za nacionalne manjine organizirao niz seminara za edukaciju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, vezanih za primjenu Ustavnog zakona. Organizirani su seminari za edukaciju romske nacionalne manjine. U suradnji sa Zagrebačkim sveučilištem, te međunarodnim organizacijama i zakladama, organizirane su tribine i seminari vezani za upoznavanje i uključivanje nacionalnih manjina u proces europskih integracija.

- Posebni programi nacionalnih manjina

Zajedničko vijeće općina djeluje na području od posebne državne skrbi i udruga je srpske nacionalne manjine, osnovana na temelju Erdutskog sporazuma i Pisma namjere Vlade Republike Hrvatske upućenog Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda. Udruga usklađuje interese srpske zajednice u Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Srijemu u području dijelova Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Vlada Republike Hrvatske putem Ureda za nacionalne manjine u 2004. godini osigurala je 800.000 kuna Zajedničkom vijeću općina Vukovar za program izgradnje građanskog povjerenja putem dijaloga kroz institucije sustava. Također ovoj udruzi osigurana su sredstva u iznosu od 500.000 kuna za kupnju zgrade bivše tehničke škole u Vukovaru, koja će biti trajno rješenje poslovnog prostora za Zajedničko vijeće općina Vukovar.

9. PROVEDBA NACIONALNOG PROGRAMA ZA ROME

U 2003. godini Vlada Republike Hrvatske donijela je Nacionalni program za Rome, u cilju pružanja sustavne pomoći Romima u poboljšanju uvjeta njihova življenja, kao i uključivanja u društveni život i procese odlučivanja u lokalnoj i široj zajednici, a da pri tome ne izgube vlastiti identitet, kulturu i tradiciju. Ovaj se program temelji na odredbi članka 14. Ustava Republike Hrvatske kao i na odredbama Ustavnog zakona, te na sustavu zakonodavstva Republike Hrvatske kojim se štite ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Program je usklađen s međunarodnim ugovorima na području ljudskih i manjinskih prava.

Provodeći odredbe Ustavnog zakona Ured za nacionalne manjine inicirao je donošenje Nacionalnog programa za Rome i koordinirao izradu teksta spomenutog dokumenta. Ured u okviru svoga djelokruga provodi mjere iz Nacionalnog programa za Rome. Vlada Republike Hrvatske je osnovala Povjerenstvo za praćenje Nacionalnog programa za Rome na čijem je čelu potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske gospođa Jadranka Kosor. Stručne i administrativne poslove za Povjerenstvo obavlja Ured za nacionalne manjine. Sukladno mjerama Nacionalnog programa za Rome tijekom godine održani su seminari o osposobljavanju mladih Roma i Romkinja na kojima je sudjelovalo oko 50 pripadnika romske nacionalne manjine.

Iz Državnog proračuna za 2004. godinu s pozicije Ureda za nacionalne manjine – Programi za Rome Aktivnost 3811 – Tekuće donacije u novcu raspoređena su sredstva sukladno mjerama Nacionalnog programa za Rome i uz suglasnost Savjeta u iznosu od **500.000,00 kuna**. Navedena sredstva doznačena su sukladno ugovoru, za uređenje kulturnih centara za Rome i nabavku nošnji i instrumenata za romska kulturno-umjetnička društva u Međimurju, Zagrebu, Dardi, Rijeci, Kutini, Slavonskom Brodu, Sisku i Puli:

Uređenje objekata za kulturnu djelatnost Roma u Capraškoj Poljani u Sisku	100.000 kuna
Uređenje kulturnog centra za Rome u Dardi	100.000 kuna
Za kulturne potrebe Roma u Donjoj Dubravi, u Međimurskoj županiji	60.000 kuna
Stvaranje pretpostavki za rad romskih kulturno-umjetničkih društava (rad koreografa te nabava nošnji i instrumenata)	240.000 kuna
Udruga „Romi za Rome Hrvatske“ (Trnovec, Kuršanec, Pibislavec, Kotoriba), KUD „San Roma“ Slavonski Brod, KUD „Crvena ruža“ Sisak, KUD „Zlatna korita“, KUD „Darda“ Darda i Udruga Roma Istre, Pula.	

Ministarstvo unutarnjih poslova određeno je nositeljem provedbe mjera utvrđenih poglavljem „Statusna pitanja“.

Aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova, koje se odnose na provođenje mjera utvrđenih Nacionalnom programom za Rome, sastoje se u sljedećem:

1. Osnivanje mobilnih timova sastavljenih od predstavnika nadležnih ministarstava, ureda državne uprave, centara za socijalnu skrb, romskih nevladinih udruga i predstavnika Roma koji će u području naseljenom Romima utvrditi stanje u pojedinačnim slučajevima i uputiti stanovnike tog područja o načinu rješavanja statusnih pitanja, posebice prijave boravka i stjecanja hrvatskog državljanstva.
2. Propisivanje postupka stjecanja hrvatskog državljanstva imajući u vidu teškoće na koje upozoravaju Romi u ostvarivanju njihovog statusa u Republici Hrvatskoj te konzultiranje romskih udruga o običajnim pravima Roma.
3. Upoznavanje službenika koji rade na predmetima rješavanja statusnih pitanja Roma s običajima i ponašanjem Roma kako bi se spriječio svaki oblik njihove diskriminacije.
4. Zapošljavanje osobe koja poznaje romski jezik u službama u kojima se zaprimaju zahtjevi Roma za uređenje statusnih pitanja u upravnim postupcima.

Za provedbu mjere koja se odnosi na pripremanje i tiskanje brošure na romskim jezicima s informacijama o pravima stranaca, stjecanju hrvatskog državljanstva, o prijavi, odnosno odjavi prebivališta, o osobnoj iskaznici, ostvarivanju zdravstvene zaštite, pretpostavkama reguliranja osobnog statusa, kao i obveze da se to riješi ostvarivanjem prava socijalne skrbi te druge za Rome važne informacije, kao nositelj određen je Ured za nacionalne manjine u suradnji s ministarstvima nadležnima za pojedina pitanja te predstavnicima romskih udruga.

Materijal za brošuru na romskim jezicima s informacijama o pravima stranaca, hrvatskom državljanstvu, prebivalištu, osobnoj iskaznici i putovnici dostavljen je Uredu za nacionalne manjine te je navedena brošura tiskana.

Točka B poglavlja „Statusna pitanja“ Nacionalnog programa za Rome odnosi se na sprječavanje nasilničkog ponašanja prema Romima djelovanjem policije. Mjere utvrđene u ovom dijelu Nacionalnog programa odnose se na:

1. Postizanje veće učinkovitosti policije u otkrivanju i sprječavanju nasilja nad Romima i nasilja u romskim zajednicama.
2. Poticanje Roma na prijavljivanje rasnog i drugih oblika nasilja protiv njih te evidentiranje i statističko praćenje takvih incidenata.
3. Povećanje broja policijskih službenika u sklopu akcije Ministarstva unutarnjih poslova RH „Policija u zajednici“, u onim lokalnim sredinama u kojima je veći rizik od pojave rasnog ili drugih oblika kriminala, te dodatno stručno usavršavanje policijskih službenika uključenih u taj projekt.

Iz Državnog proračuna za 2003. i 2004. godinu za aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova u vezi provođenja mjera utvrđenih Nacionalnim programom za Rome nisu osigurana dodatna sredstva, već je realizacija istih ostvarena iz sredstava Ministarstva unutarnjih poslova. Unatoč tome, sve mjere predviđene za 2004. godinu u potpunosti su provedene.

U sklopu provedbe Nacionalnog programa za Rome, Ministarstvo pravosuđa nositelj je Projekta besplatne pravne pomoći za Rome u statusnim stvarima. Provođenje ovog Projekta odnosi se na područje Međimurske, Primorsko-goranske i Brodsko-posavske županije, te Grada Zagreba. Radi realizacije toga projekta Ministarstvo pravosuđa je tijekom 2004. godine vodilo pregovore s Hrvatskom odvjetničkom komorom. Iako se operativni dio oko realizacije Projekta besplatne pravne pomoći za Rome nije uspio dogovoriti, pregovori su rezultirali odlukom Komore da će pružati besplatnu pravnu pomoć svim osobama koje im se obrate, iako nisu državljani Republike Hrvatske.

Ministarstvu pravosuđa, u prosincu 2004. godine, za potrebe provedbe Projekta besplatne pravne pomoći za Rome bila su osigurana financijska sredstva u iznosu od 70.000,00 kuna, koja su zbog nemogućnosti realizacije samog Projekta u kratkom vremenu vraćena u Državni proračun.

Republika Hrvatska pristupila je Desetljeću za uključivanje Roma od 2005. do 2015. godine. Desetljeće obuhvaća četiri područja: obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo i stanovanje. Uz Republiku Hrvatsku Desetljeću Roma pristupile su Slovenija, Češka, Mađarska, Slovačka, Makedonija, Srbija i Crna Gora i Bugarska. Izradu teksta koordinirao je Ured za nacionalne manjine. U suradnji s nadležnim ministarstvima i drugim državnim tijelima, stručnjacima za pojedina područja, te romskim udrugama i vijećima, organizirane su radionice za obrazovanje i stanovanje koje su održane od 13. do 15. rujna 2004. godine u Varaždinskim Toplicama, te za zapošljavanje i zdravstvo od 16. rujna u Zagrebu. Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma donesen je 2005. godine.

U okviru mjera koje će se provesti tijekom Desetljeća osigurat će se bolji uvjeti života Roma: uređenje naselja (voda, struja, kanalizacija, pristupne ceste), besplatno predškolsko obrazovanje, bolji pristup čitavom sustavu obrazovanja, poboljšanje zdravstvene zaštite, posebice žena i djece, i veće mogućnosti zapošljavanja.

Desetljeće za uključivanje Roma pokrenuli su Svjetska banka i Institut otvoreno društvo, a podupiru ga i Europska komisija, UNDP, Organizacija za sigurnost i suradnju, Vijeće Europe i Razvojna banka Vijeća Europe.

Programi edukacije u okviru zatvorskog sustava

Radi olakšavanja uključivanja u društvo pripadnika romske nacionalne manjine koji se nalaze na izvršenju kazne zatvora, programom Ministarstva pravosuđa predviđena je provedba posebnih programa edukacije za stjecanje znanja i vještina u okviru zatvorskog sustava. Za provedbu ove mjere zatraženo je 130 000,00 kuna. Međutim, rebalansom Državnog proračuna za 2004. godinu za ovu namjenu nisu bila osigurana sredstva. Stoga se ova mjera provodi u okviru redovitih sredstava osiguranih za opismenjavanje i obrazovanje, odnosno stjecanje posebnih znanja u okviru redovitih sredstava osiguranih za sustav tretmana osuđenih osoba. Posebna se pažnja nastoji pružiti opismenjavanju i edukaciji maloljetnika i mlađih punoljetnika radi njihovog lakšeg uklapanja u društvo.

Zaključne ocjene

Donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj zaokružen je zakonodavno-pravni okvir za uređivanje pravnog položaja nacionalnih manjina u društvu. Također su stvorene pretpostavke za zakonsko uređivanje pojedinih posebnih pitanja od značenja za nacionalne manjine.

Pored donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj doneseni su i posebni zakoni koji detaljnije uređuju prava nacionalnih manjina u područjima obrazovanja, kulture, uporabe manjinskih jezika i sudjelovanja u predstavničkim i izvršnim tijelima na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) i državnoj razini, a stvaraju se i pretpostavke za puno sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u upravnim i pravosudnim tijelima.

Posebno značajnim ocjenjuje se osnivanje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina za koje su prvi izbori provedeni 2003. i 2004. godine. Putem ovih tijela pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju partnerski odnos s tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na ovaj način ujedno se i na lokalnoj razini razvija svijest o posebnim potrebama pojedine nacionalne manjine, a čije je zadovoljavanje moguće na lokalnoj razini. Procesom decentralizacije državnih poslova i njihovim stavljanjem u djelokrug jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave rast će i uloga vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u zastupanju njihovih posebnih interesa i potreba.

Savjet za nacionalne manjine koji je uspostavljen stupanjem na snagu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, kao posebno tijelo manjinske samouprave dokazao se kao odgovarajuće tijelo putem kojeg nacionalne manjine uspostavljaju odnos pune suradnje s najvišim tijelima državne vlasti, Vladom Republike Hrvatske i Hrvatskim saborom.

U prve dvije godine svoje primjene Ustavni zakon potaknuo je u punoj mjeri pozitivne pomake u ostvarivanju prava nacionalnih manjina, te inicirao usklađivanje zakonodavstva s najvišim standardima. Manjkavosti koje su uočene u pojedinim područjima rješavaju se kroz izmjene zakonodavstva što će pridonijeti dosljednoj primjeni svih odredbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Razmjerno svojim mogućnostima Republika Hrvatska je u 2003. godini izdvojila iznos od 31.191.809,26 kn, a u 2004. godini iznos od 45.030.919,89 kn namjenski osiguranih sredstava za ostvarivanje pojedinih prava zajamčenih Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Pored ovih namjenskih sredstava dio sredstava utrošen je za ostvarivanje pojedinih prava u okviru redovnih aktivnosti, kako državnih tijela tako i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ali se točan uvid u ova sredstva ne može ostvariti, budući da ni u Državnom proračunu ni u proračunima lokalnih i područnih (regionalnih) jedinica nije posebno iskazan. Dio sredstava za ostvarivanje prava nacionalnih manjina osiguran je i kroz donacije što se posebice odnosi na provedbu Nacionalnog programa za Rome.

Provedba Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i dosljedno ostvarivanje njime zajamčenih prava nacionalnih manjina, pored toga što je osigurala podizanje razine zajamčenih prava nacionalnih manjina, ujedno predstavlja i značajan iskorak u ispunjavanju političkih kriterija za približavanje Europskoj uniji, a time i znatan prinos unapređenju ukupnog stanja u društvu.